PL ISSN 0546—1960
Nr INDEKSU 366714
№ ІНДЭКСА Ў КАТАЛОГУ „САЮЗДРУКУ“ 36911

Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 15 (1822) ГОД XXXVI БЕЛАСТОК 14 КРАСАВІКА 1991 г. ЦАНА 800 зл. (50 кап.)

ЦІ ПАЛЯКІ ГАВАРЫЦЬМУЦЬ ПА-БЕЛАРУСКУ?

Напрыканцы сакавіка гэтага года наведаў Польшчу **Балеслаў Язэпавіч Сушкевіч** — намеснік старшыні Дзяржаўнага камітэта Беларускай ССР па тэлебачанні і радыёвяшчанні. Акрамя гэтага спадар Сушкевіч з'яўляецца народным дэпутатам БССР з Баранавіцкай акругі ды выконвае грамадскую функцыю старшыні рэспубліканскага Савета былых выхаванцаў дзіцячых дамоў. Размову з ім удалося мне наладзіць 26 сакавіка, на гадзіны дзве перад яго́ным ад'ездам у Мінск.

— *Якая мэта Вашага візіту ў Польшчу?*

— Пачну ад таго, што мяне ўжо даўно чакалі ў Беластоку, а дакладней кажучы, у вашым радыё. Некалькі разоў запрашаў мяне дырэктар Беластоцкага радыёвяшчання **Ежы** Мушынскі, але паколькі ішла ў нас выбарчая кампанія, дык давялося прысвяціць шмат часу, каб стаць дэпутатам. Затым пачаліся сесіі Вярхоўнага Савета — адна, другая, трэцяя... У Польшчу выбраўся толькі цяпер, з групай навучэнцаў і кіраўнікоў мінскага ліцэя. Прыехаў я сюды з намерам замацаваць супрацоўніцтва паміж польскім і беларускім радыёвяшчаннямі. Учора, гэта значыць 25 сакавіка, у выніку перамоваў з кіраўніцтвам агульнапольскага радыё было падпісана „Пагадненне аб супрацоўніцтве паміж Польскім радыё і рэспубліканскім радыё Дзяржаўнага камітэта БССР па тэлебачанні і радыёвяшчанні“.

Балеслаў Сушкевіч.

— *Якія дэталі гэтага пагаднення?*

— У пагадненні два істотныя пункты. Беларускі бок мае падрыхтаваць цыкл урокаў па беларускай мове ды гэты цыкл прагучыць на ўсю Польшчу — па агульнапольскім радыё. Падобны цыкл урокаў па польскай мове будзе гучаць з Мінска. Памойму, справа гэта карысная, бо створацца такім чынам спрыяльныя варункі ўсім тым, хто ў Польшчы захоча займацца беларускай мовай, а ў Беларусі польскай. Цяпер перад намі заданне, каб цікава падрыхтаваць гэтыя ўрокі — у іх трэба выкарыстаць і гістарычныя звесткі, і культурныя ды шмат чаго іншага, каб справа была прафесіянальна зроблена. Польская мова будзе таксама гучаць у абласным радыё ў Гародні і ў Бярэсці — адну гадзіну ў тыдзень. Мы, са свайго боку, будзем паважна ставіцца да польскай грамады ў Беларусі так, як на Беласточчыне ў дачыненні да беларускай быць павінна. Што далей? Абмен перадачамі — гэта самазразумелае. Іншай важнай справай з'яўляецца ахова „зялёных лёгкіх“ Еўропы, гэта значыць Белавежскай пушчы, ды распрацоўка чарнобыльскага пытання. Хаця справы гэтыя і не ўвайшлі непасрэдна ў пагадненне, але абодва бакі згадзіліся ў меру магчымасцяў, якія дадзеныя сродкам масавай інфармацыі, прыкласці намаганні дзеля распрацоўкі абодвух пытанняў. распрацоўкі, якая заключалася б у ангажаванні ў абедзве гэтыя справы як мага больш дзяржаўных устаноў.

— *Каб быў поўны вобраз, запытаю яшчэ, калі ўзнікла ідэя гэткага супрацоўніцтва, ды з якога боку яна выйшла?*

— Беларускамоўныя перадачы па Беластоцкім радыё перадаюцца ўжо не першы год — вам гэта лепш вядома. У адказ на гэтыя перадачы абласное радыё ў Гародні пачало выпускаць у эфір перадачы на польскай мове. Быў гэта першы крок. Па абодвух баках мяжы з'явілася жаданне, каб гэтую ідэю развіваць ды заключыць нейкую дамову на вышэйшым ўзроўні, бо ж гэта жыццём дыктуецца. Беларускаму і польскаму народу, так сказаць, стагоддзямі жыць побач — ніхто нас на іншую планету не перасяліць, нават, калі мы гэтага і хацелі б.

— *Свой каментар да дакумента Вы ўжо сказалі, дык, калі ў Вас знойдзецца яшчэ хвілінка часу, скажыце пару слоў пра само мінскае радыё.*

— Беларускае радыё ўзнікла ў 1924 годзе — неўзабаве яму семдзесят. На сённяшні дзень мінскае радыё працуе 27 гадзін у суткі, улічваючы і тое, што недзе каля гадзіны штодзённа транслюе ў замежжа. Замежная

(Працяг на стар. 6)

СУСТРЭЧА Ў САЎМІНЕ БССР

22 сакавіка 1991 года па рэкамендацыі дэпутатаў Вярхоўнага Савета БССР Лявона Баршчэўскага і Уладзіміра Новіка адбылася сустрэча сакратара ГП БГКТ Віктара Стахвюка з намеснікам прэм'ер-міністра БССР Нінай Мазай. У сустрэчы ўдзельнічалі дэпутат ВС Уладзімір Новік і загадчык аддзела народнай адукацыі Саўміна Генадзь Галіноўскі.

Сакратаром ГП БГКТ быў перададзены ліст у справе культурнага супрацоўніцтва, супольнай пабудовы гатэлю ў Беластоку і прыняцця выпускнікоў беларускіх ліцэяў і сярэдніх школ Беластока ў вышэйшыя навучальныя ўстановы ў Беларусі.

У час звышгадзіннай размовы былі абмеркаваны наступныя справы:

— дапамога ў арганізаванні беларускага летніка на Беласточчыне (урад БССР перадасць палаткі, палявую кухню з прыладамі, санітарнае абсталяванне);

— дапамога Беларускаму музею ў Гайнаўцы;

— праект пабудовы цэнтра беларускай культуры ў Беластоку, пасля ранейшага ўзгаднення з уладамі Рэчыпаспалітай Польскай;

— адпачынак каля 100 дзетак з Беласточчыны ў летніках Беларусі;

— супрацоўніцтва ў галіне культуры (абмен калектывамі, канцэрты).

Намеснік прэм'ер-міністра Ніна Мазай з вялікай увагай разгледзела прапановы сакратара ГП БГКТ, аднеслася да іх з прыхільнасцю і дэкларавала ўсебаковую дапамогу.

Адкрываецца якасна новы этап у супрацоўніцтве беларусаў з Беласточчыны з Бацькаўшчынай. Прыкладам гэтага можа быць 9 тон газетнай паперы, падараванай БГКТ на друк „Нівы“. За гэты каштоўны дар сакратар ГП БГКТ Віктар Стахвюк перасказаў на рукі Ніны Мазай падзяку Савету Міністраў БССР.

С. В.

— 30 —

Паявілася сярод нас, беларусаў, дзіўная манера, манера прыбядняцца, прыніжацца, скромнічаць. Адкуль яна ўзялася? Мабыць, ад чужых. Суседнія народы ад вякоў прадстаўлялі беларусаў як людзей убогіх целам і духам, з часам мы пераняли такую трактоўку і пачалі самі ганарыцца тым, чаго трэба саромецца. Пагартайма сваю пісаную гісторыю, а сустрэнемся там вельмі часта з этосам бяды і галечы нашых продкаў. Пабачым, як страшэнна цярпелі нашы прашчуры ад літоўскіх князёў, ад рускіх чыноўнікаў, ад польскіх паноў. Карціны прыгнечанасці беларусаў не блякнуць у параўнаўча нядаўнім мінулым. Выступаюць яны і ў жыцці Заходняй Беларусі і ў час акупацыі. Усе і заўсёды нас прыгняталі, эксплуатавалі, катавалі, здзекваліся. У апошнія часы дайшлі новыя праявы жорсткага прыгнёту, звязанага са страшэннай эпохай, з калектывізмам, з фізічным і духоўным тэрорам дзяржынскіх, яжовых, берыяў, а ў апошніх гадах чарнобыльскія беды. Аднак і тут паласа беларускіх няшчасцяў не канчаецца. У апошнім часе паяўляецца ўсё часцей матыў праследаванняў беларусаў з боку польскага пасляваеннага падполля і матыў эканамічнага, культурнага і рэлігійнага здзеку з боку афіцыйных пээрэлеўскіх і салідарніцкіх уладаў.

Зразумела, што паўтысячы гадоў нашай гісторыі, як далёкае мінулае, так і сучаснае дастаўляюць розныя прыклады, у тым ліку і прыклады жорсткага прыгнёту. Было б вялікай наіўнасцю, калі б мы гаварылі,

АД ПАЧУЦЦЯ СОРАМУ ДА ПАЧУЦЦЯ ГОНАРУ

што беларускі народ, пазбаўлены ўласнай дзяржаўнасці, распешчваўся суседзямі і што чужыя аб нічым іншым і не думалі, як толькі аб тым, каб апшчаслівіць беларусаў. Аднак робім мы свайму народу мядзвежую прыслугу, калі сваё мінулае ды і сучаснае апранаем выключна ў пакутныя шаты. Вядома, што жыццё ніколі не складаецца толькі з чорнага колеру і таму трэба адкінуць аднатонасць у малюнку побыту роднага народу. Наколькі не памыляюся, у „Глыбокай плыні“ І. Шамякіна выступае гераіня, якая ў часе нямецкай акупацыі, заглядзеўшыся на зімовы пейзаж, захапляецца яго харастом. І раптам гераіня пачынае сябе лаяць, закідвае сабе „здрадніцтва“. Як жа я, думае яна, магу захапляцца харастом прыроды, калі на свеце ідзе жорсткая вайна, а гэта родная прырода зняволена жорсткім акупантам! Наіўная гэта і не праўдзівая карціна. Я памятаю гады акупацыі і ведаю, што людзям у нас жылося вельмі цяжка. Але ж і ў часы акупацыі людзі ладзілі вяселлі, радзілі дзяцей, хрысцілі іх, хадзілі ў госці, выпівалі, спявалі песні і, зразумела, захапляліся пейзажам незалежна ад таго, што быў ён зняволены акупантамі.

А што ж гаварыць аб сённяшнім дні? Ці мала гэта ў Савецкай Беларусі, у тым ліку і ў прычарнобыльскай зоне, людзі стараюцца жыць нармальным жыццём?! Татальны сум і паўсюдная негацыя гэта хутчэй за ўсё прадукт пісьменнікаў, журналістаў і мастакоў, а не народу, які ў кожнай сітуацыі захоўвае неабходную для жыцця дозу аптымізму і жыццярадаснасці.

Палохае мяне і чарнавідства, звязанае з жыццём беларусаў у Польшчы. Пад час аднаго сходу ў Гайнаўцы чуў я дынамічныя выказванні аднаго з беларускіх дзеячоў, які грымеў аб „яўнай і ўкрытай польскай дыскрымінацыі, аб яўным і ўкрытым польскім тэроры“. Карціна, якую рысаваў гэты дзеяч, была жудасная. Акумулюючы і канцэнтруючы ўсе адмоўныя факты, дзеяч стварае вакуум, у якім беларусы могуць толькі канаць, а не жыць. Усе пажары цэркваў былі тут прыпісаны палякам. Палякі былі абцяжараны ўсімі пакражамі ў святынях, прыгнётам беларускай культуры і мовы. Польскія ўлады былі прадстаўлены як вінаўнікі цяжкага эканамічнага прыгнёту ўсходняй Беласточчыны, якая валіцца і гіне. Мы ведаем, колькі ёсць дрэннага ў нашым усходнебеластоцкім беларускім жыцці. Не пярэчу, што ў многім можам гаварыць аб польскай віне. Аднак, не забывайма і аб віне ўласнай. Па-другое не пераборшчвайма, беларусы на ўсходняй Беласточчыне жывуць параўнаўча добра. У кожным выпадку лепш, чым жылі яны калі-небудзь у гісторыі. І ў гэтым, не пазбаўленым, зразумела, клопатаў бытаванні ёсць месца і на задавальненне, і на радасць, і на ўдачу. І таму трэба гаварыць аб розных праявах нашай рэчаіснасці, а не толькі аб няшчасцях.

Алесь Барскі

З мінулага тыдня

Прэзідэнт Лех Валэнса прабываў з візітам у Бруселі, дзе вёў перамовы наконт далучэння Польшчы да Еўрапейскай супольнасці. Канчатковая мэта перамоваў — паўнапраўнае членства Польшчы ў Еўрапейскім эканамічным таварыстве.

Прэм'ер Ян Кшыштоф Бялецкі па запрашэнню Савета Міністраў СССР прабываў з візітам у Маскве. У час перагавораў закраналіся справы трактата аб новых палітычна-гаспадарчых стасунках між Польшчай і СССР, рэвізіі спосабу гандлёвых разлікаў, дзейнасці арганізацый польскага насельніцтва ў СССР і абмену групамі моладзі з абодвух краін.

Адменены візы паміж Польшчай і Францыяй, Нямеччынай, Італіяй, Бельгіяй, Галандыяй ды Люксембургам. Можна спадзявацца, што яшчэ ў гэтым месяцы будзе можна падарожнічаць таксама без візы ў Швецыю, Нарвегію, Фінляндыю і Мальту.

Міжнародная сустрэча праваслаўнай моладзі праходзіла на Святой Гары Грабарцы. Прадстаўнікі Чэхаславакіі, Фінляндыі, СССР і Польшчы абмяркоўвалі справы летняга адпачынку для дзяцей і моладзі, арганізаванага Праваслаўнай царквой у гэтых краінах. Праваслаўная царква ў Польшчы арганізуе ў час канікул адпачынак для некалькіх тысяч дзяцей з чарнобыльскай зоны.

Нядаўна адкрыты Інспектарат ЗУС у Гайнаўцы абслугоўвае кліентаў з горада і гмін: Гайнаўка, Белавежа, Чаромха, Чыжы, Дубічы-Царкоўныя, Кляшчэлі, Нарва і Нараўка.

ЗАПРАШАЕМ НА „ТУТЭЙШЫХ“

У мінулым годзе на Беласточчыне гасцяваў Лялечны тэатр з Гародні са спектаклем „Чароўная дудка“ для школьнай моладзі.

Зараз на Беласточчыну гэты тэатр прыехаў з п'есай для дарослых „Тутэйшыя“ паводле Янкі Купалы. П'еса доўгія дзесяцігоддзі была забаронена з увагі на змест. Вострае купалаўскае слова, накіраванае супроць імперыялісцкіх памкненняў суседзяў, для якіх Беларусь, нягледзячы на сваё знаходжанне ў самым цэнтры Еўропы, з'яўляецца ўсяго экзатычнай перыферыйнай калоніяй, толькі нядаўна змагло прабіцца на сцэну.

Знакамітая экспрэсіўная ігра акцёраў прыдае спектаклю высокі ўзровень. Варта паглядзець.

Спектаклі адбудуцца:
20.04.91 г. — Гайнаўскі дом культуры, г. 17.00,
21.04.91 г. — Рыбалы, г. 18.00,
22.04.91 г. — Бельскі дом культуры, г. 12.00,
22.04.91 г. — Лялечны тэатр у Беластоку, г. 17.00.

ВІКТАР СТАХВЮК,
сакратар ГП БГКТ

Беларуска-польскія гістарычныя сувязі

У Мінску 22—23 сакавіка 1991 года адбылася першая беларуска-польская канферэнцыя гісторыкаў. Арганізавалі яе Акадэмія Навук БССР, Міністэрства народнай адукацыі, Беларускі дзяржаўны універсітэт імя У. І. Леніна, Таварыства беларуска-польскай дружбы і Саюз палякаў у Беларусі. Галоўнай тэмай канферэнцыі былі беларуска-польскія сувязі ў перыяд Вялікага княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай. Хаця гутарка мела абмежавацца адносінамі між беларусамі і палякамі да канца XVIII стагоддзя, то ў праграме былі даклады, якія далёка адыходзілі ад галоўнай тэмы. Як прыклад, можна назваць выступленне прафесара Адама Дабронскага з Філіі Варшаўскага універсітэта, які гаварыў пра сённяшнія нацыянальныя суадносіны на Беласточчыне і Гродзеншчыне.

Дарэчы, сённяшнія праблемы знайшлі сваё месца і ў другіх выступленнях. Польскі бок наракаў на цяжкое становішча палякаў у СССР (найбольш усхваляваны быў камуністычны лідэр палякаў у Літве дацэнт Ян Цехановіч). Асабліва гэта тэма гучала ў час сустрэчы ўдзельнікаў канферэнцыі з членамі таварыства „Палонія“ ў Мінску. Навуковай канферэнцыяй зацікавіўся таксама генеральны консул Рэчыпаспалітай Польскай у Мінску Станіслаў Мыслік, які на канец запрасіў усіх удзельнікаў на банкет.

З навуковага боку трэба адзначыць, што было шмат дакладаў, якія варта было паслухаць. Надта цікавымі былі выступленні праф. Міхася Ткачова (Бастыённая фартыфікацыя Беларусі), праф. Станіслава Александровіча (Развіццё картаграфіі Беларусі да канца XVIII стагоддзя) і праф. Тадэвуша Васілеўскага (Уплыў польскай культуры на беларускую шляхту). Іншыя выступленні, якіх было вельмі многа, былі кароткімі і часта павярхоўнымі. Арганізатары значна абмежавалі час выступленняў. Аднак, самае галоўнае ў тым, што адбылася прэзентацыя стану сённяшніх навуковых дасягненняў. Вынікі гэтай першай канферэнцыі паказваюць, што яна не будзе астатняю. Пастаўленыя ў мінскім Доме дружбы пытанні могуць высвятліць толькі супольныя сустрэчы беларускіх і польскіх гісторыкаў.

Варта таксама заўважыць, што ў асяроддзі беларускіх гісторыкаў адбываюцца магутныя змены. Старых ідэалагічных гісторыкаў замяняюць маладыя, якія трохі інакш глядзяць на мінулае. У час дыскусіі малады беларускі гісторык Павел Лойка ўпершыню запатрабаваў ад польскага боку вярнуць беларускія дакументы (архівы). Дагэтуль толькі польскі бок дапамінаўся сваіх архіваў на тэрыторыі СССР.

Беларусаў Беласточчыны на канферэнцыі прадстаўлялі і з навуковымі дакладамі выступілі старшыня БГКТ дац. Аляксандр Баршчэўскі і аўтар гэтых радкоў.

д-р Антон Мірановіч

Форум нацыянальных меншасцяў

Дзесятага сакавіка г.г. у памяшканні БГКТ у Варшаве адбылася другая сустрэча прадстаўнікоў арганізацый нацыянальных меншасцяў у Польшчы. Сустрэчу вёў вядомы мастак Лявон Тарасэвіч, дзеяч БДА ў Беластоку. Прысутнічалі: Яраслаў Палянскі, Віктар Альгерд (ГП Літоўскага ГКТ), Павел Стэфаноўскі (Грамадзянскі круг лэмкаў „Гаспадар“), Дарыюш Кобздэй (Гдынскі грамадзянскі камітэт), Генрых Кроль (Грамадска-культурнае таварыства нямецкай меншасці), Фрыдрых Петрах (Нямецкае ГКТ), Ян Шпернога (рэдактар „Жывота“), Лявон Тарасэвіч (БДА), Фёдар Галёнка (БГКТ).

Сустрэча арганізавалася з мэтай абмеркаваць патрэбу стварэння форума нацыянальных меншасцяў у Польшчы і выпрацаваць супольны погляд на запіс аб нацыянальных меншасцях у новай Канстытуцыі Польшчы, а таксама на праект закону аб правах нацыянальных меншасцяў.

Сустрэча пацвердзіла, што ў Польшчы, якая хоча ўвайсці ў Еўропу, не існуюць яшчэ ўмовы поўнай раўнапраўнасці палякаў і нацыянальных меншасцяў. Вельмі абмежаваны ўмовы развіцця культуры карэннага насельніцтва з той прычыны, што ўсе культурна-асветныя ўстановы знаходзяцца ў руках палякаў, якія не заўсёды прыхільна ставяцца да культуры і асветы карэнных жыхароў. Праблему можа вырашыць толькі шырокая культурна-асветная аўтаномія для нацыянальных меншасцяў. Для апрацоўкі заўваг да праекту Канстытуцыі прысутныя вырашылі сустрэцца 24 сакавіка таксама ў клубе БГКТ у Варшаве.

Усе ўдзельнікі згодна ацанілі сустрэчу прадстаўнікоў меншасных арганізацый у Польшчы як вельмі патрэбную і карысную не толькі гэтым меншасцям, але і польскай дэмакратыі.

Фёдар Галёнка

ПРЫСУТНАСЦЬ

студэнцкая старонка

САКАВІЦКАЯ ГАДАВІНА

(...) Цяпер мы, Рада Беларускай Народнай Рэспублікі, скідаем з роднага краю апошняе ярмо дзяржаўнай залежнасці, якое гвалтам накінулі расейскія цары на наш вольны і незалежны край. Ад гэтага часу Беларуская Народная Рэспубліка абвяшчаецца незалежнаю і вольнаю дзяржавай. Самі народы Беларусі ў васобе Устаноўчага Сойму пастановяць аб будучых дзяржаўных зьвязях Беларусі (...)

Гэтак 73 гады таму Рада Беларускай Народнай Рэспублікі пісала ў трэцяй Устаўной Грамаце, вядомай нам сягоння як Акт 25 Сакавіка. Гадавіна гэтай падзеі, як правіла, святкуецца ў беларускіх асяроддзях у заходніх краінах, ці, як кажуць самі эмігранты, — у вольным свеце. Дзень Незалежнасці, бо як жа ж інача называць гэту дату, святкуецца ад нейкага часу і ў савецкай Беларусі. Гістарычнай важкасці гэтай падзеі не паменшыў нават факт абвяшчэння ўрадам БССР дзяржаўнага суверэнітэту 27 ліпеня 1990 года.

На Беласточчыне гадавіны Акту 25 Сакавіка святкуюцца перад усім у беларускіх студэнцкіх асяроддзях. Сёлета, калі Польшча ўжо прынамсі з назвы лічыцца вольнай дзяржавай, святкаванні гэтыя набылі поўнасцю афіцыяльны характар. У суботу 23 сакавіка Беларускае аб'яднанне студэнтаў наладзіла ў будынку Філіяла Варшаўскага універсітэта ў Беластоку адмысловую ўрачыстасць. Трэба адзначыць, што будынак гэты быў раней сядзібай Ваяводскага камітэта Польскай аб'яднанай рабочай партыі.

Вядучым урачыстасці быў супрацоўнік Беластоцкага радыё Юрка Ляшчынскі — для яго, няйначай, найважным было, каб усё акуратна запісаць на магнітафонную стужку. Падчас урачыстасці выступілі з дакладамі Яўген Мірановіч і Сакрат Яновіч. Яўген Мірановіч засяродзіўся ў сваім выступленні на тэме адраджэння беларускай дзяржаўнасці. Ёсць сэнс гаварыць пра адраджэнне менавіта, разважаў Мірановіч, бо беларуская дзяржава перад стагоддзямі існавала. Так склалася, што наша дзяржава расплылася дзесьці ў гісторыі і трэба было яе нанава тварыць. 25 сакавіка 1918 года не было адраджэннем дзяржаўнасці як фізічнай з'явы з усімі характэрнымі ёй атрыбутамі, гэта значыць арміяй, паліцыяй, судамі, адміністрацыяй, дзяржаўнымі межамі. Каб дзяржава існавала і была прызнана іншымі дзяржавамі, неабходны такі стан, у якім урад кантралюе тэрыторыю, да ўлады над якою імкнецца. Тварэнне дзяржавы — гэта вялікі працэс. Дзяржава існуе таксама тады, калі ўрад у змозе падпарадкаваць насельніцтва ўстаноўленым гэтым жа ўрадам правам. Акт 25 Сакавіка не стварыў дзяржавы ў такім сэнсе, але 25 сакавіка 1918 года ўзнікла ідэя, пра якую раней ніхто і не падумаў. Ідэя незалежнай дзяржавы ўзнікае тады, калі значная частка грамадства ўсведамляе сабе існаванне нацыі, у якое культура, мова і палітычныя інтарэсы. Гэта толькі першы этап тварэння дзяржаўных структур і беларусы яго прайшлі. Прайсці наступны этап гісторыя ўжо не дазволіла.

Сакрат Яновіч (верхні здымак) распавёў у сваім дакладзе пра адраджэнскія і незалежніцкія матывы ў творчасці беларускіх паэтаў і празаікаў. Працягам яго выступлення была мастацкая частка, падчас якой спявалі і гралі на гітарах Эля Бэзюк і Дарота Кузьміч.

Адзначэнне 73 гадавіны Акту 25 Сакавіка закончылася супольнай фатаграфіяй навонкі будынку Філіі Варшаўскага універсітэта ў Беластоку.

Аляксандр Максімюк
Фота аўтара

У ГАРАДОК НА „БАСОВІШЧА"

Бадай, не перабольшым, калі „Басовішча", гэта значыць, Фестываль музыкі Маладой Беларусі, назавем найважнейшай беларускай музычнай імпрэзай — з якога боку мяжы не прыглядацца б. Размах арганізаванага Беларускім аб'яднаннем студэнтаў фестывалю далёка перарос першапачатковую яго ідэю. На „Басовішчы" ўжо не толькі Беласточчына, але ўся прагрэсіўная Маладая Беларусь адзначае свята музыкі. Летась у Гарадку тры дні запар мелі мы свой малы беларускі Вудсток. Зоркі беларускай сцэны, барды мітынгаў з гарачым непадцэнзурным словам ды цвёрды металічны рок рэхам несліся ў падгарадоцкіх хвайняках, бо якраз на лясной паляне гасцявала маладзёжная музыка.

Некалькі соцен маладых паклоннікаў рока гуляла на месцы — у Барыку, значна больш ведае фестываль з відэакасетаў, а яшчэ больш пазнаёмілася з музыкай са звычайных магнітафонных альбо з беларускіх перадач Беластоцкага радыё.

Гэтак было год таму. А ці сёлета будзе „Басовішча"? Хто раз пасмакаваў наркатычнага шаленства ў Барыку, той і зараз яго прагны. Хто не — будзе мець нагоду, бо вось кіраўніцтва Беларускага аб'яднання студэнтаў вырашыла і ў гэтым годзе правесці фестываль — у Барыку пад Гарадком у днях 12-14 ліпеня. Арганізатары імкнуцца не толькі паўтарыць імпрэзу, але пашырыць яе на новых выканаўцаў — бардаў і рок-гурты. Фестываль патрабуе значных арганізацыйных і матэрыяльных сродкаў. Грашовыя ахвяраванні можна надсылаць на гэты вось рахунак:

(у польскіх злотых)

X Oddział PKO w Warszawie
Plac Powstańców 1
1603-550130-132

(у замежнай валюце)

Państwowy Bank Kredytowy I Oddział w Białymstoku
Nr rachunku:
370406-102140-152-1787

Арганізацыйны камітэт „Басовішча '91"

ДЗЯКУЕМ ЗА ПАДТРЫМКУ

У сакавіку 1991 года Беларускае аб'яднанне студэнтаў атрымала матэрыяльную дапамогу ад беларусаў са Злучаных Штатаў Амерыкі:

176 дол. (у тым ліку 100 ад спадара Кіпеля) — сабраныя падчас праекцыі фільма „Басовішча '90" у Фундацыі Крэчэўскага,

160 дол. — складчыны нью-йоркскага гуртка БАС,

73 дол. — з продажы выданняў БАС.

Усяго: 409 доляраў ЗША.

Сардэчна дзякуем усім ахвяравальнікам. Паведамляем, што грошы выкарыстаем на арганізацыю Фестывалю музыкі Маладой Беларусі „Басовішча '91".

Галоўная рада Беларускага аб'яднання студэнтаў

„ПАТРЫЯТЫЗМ"

Вельмі даўно таму — бо было гэта ў старажытнай Грэцыі — жыў сабе слаўны мысліцель, здаецца Дзіягенам яго звалі. Зласліўцы даказваюць, што слава ягоная ўзялася не ад мудрасці, а па прычыне яго беднаты — жыў ён проста ў бочцы. Але ці ж і сягонняшнюю праўду людзі „добрыя" не падменьваюць легендамі, пачэрпнутымі з Пандорынай бочкі?

Напрыклад, спадар Мікалай Панфілюк („Ніва" за 10.02. 1991 г.) грыміць на тых, хто замест быць патрыётам, гатоў „адзін аднаго ў лыжцы вады ўтапіць". І, відавочна з разгону, пачаў сам... Богу душу вінаватага Бутайлу тапіць. Бо „Бутайла і яму падобныя стараюцца не падрываць нядаўні таталітарызм". Мне аж дух заняло, такое чытаючы. Бутайлу (які намагаецца сваімі вершамі, перакладамі і эсперанцкай працай людзей аб'ядноўваць), мне здавалася, я добра ведаю і каб лічыць яго прыхільнікам таталітарызму, дык і ў галаву мне не прыйшло. А тут аказваецца, што ён хваліць камуністычную прапаганду, якую друкуе „Ніва". І яшчэ якую прапаганду: здымкі цэркваў і бацюшкаў!

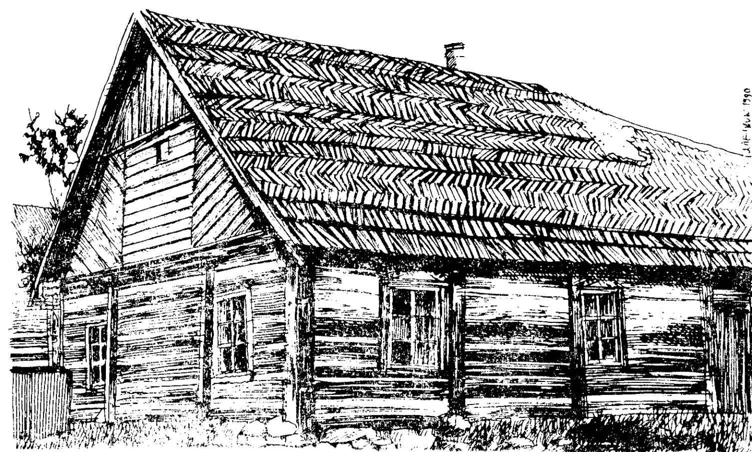
Не разумею, чаму Панфілюк, атакуючы спадчыну мінулага рэжыму, не патрабуе ліквідаваць і крыніцу прапаганды — „Ніву"? Яна ж свой выхад пачынае ў эпоху камуністычнага панавання! Чаму не дамагаецца ўсіх тагачасных рэдактараў і карэспандэнтаў (вядома, апрача самога Панфілюка) павешаць?

Старыя ўдзельнікі Кастрычніцкай рэвалюцыі памятаюць, што сярод бальшавікоў, калі здабывалі ўладу, былі такія, што неадкладна дамагаліся разбурыць усе „пабудаваныя царамі" чыгункі і пакласці новыя, ужо ідэйна камуністычныя жалезныя дарогі. Праўда, абмежаваліся яны толькі ліквідацыяй інтэлігенцыі, „кулакоў" і „ворагаў народа"... Відаць, паводле М. Панфілюка і ў нас кожная новая ўлада павінна таксама рабіць такую чыстку — ліквідацыя ворагаў заўсёды многае вырашае.

Аднак, мы, здаецца, маем на ўвазе вырашэнні, якія ідуць не толькі ў карысць пануючай улады. Мы зацікаўленыя ліквідацыяй перашкод у існаванні беларушчыны на сваёй зямлі. А дзе карані тых перашкод? Чаму многія з гэтай тэмы робяць загадку? Паклонам у адрас дзяржаўнай улады і рэлігіі Панфілюк выключае сумненні, што з іх боку могуць пагражаць нам якія-небудзь камплікацыі (гэта ў артыкуле пра патрыятызм — ён умее па-майстэрску „паказацца" там, дзе выгадна). Каго тады мы павінны лічыць сваімі працаўнікамі? Ужо было сказана, таго, хто актыўна не падрывае ўсё і ўсіх з мінулай эпохі. І тут ужо нават падлеткі

(Працяг на стар. 5)

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ

Хата пад гонтамі ў вёсцы Ахрымаўцы.

Мал. У. Петрука

НАЦЫЯ НЕШЧАСЛІВЫХ

Больш панурай кніжкі я, бадай, і не чытаў... Маю на ўвазе — „Грамадскія праблемы ўсходняга памежжа" (Społeczne problemy wschodniego pogranicza), Андрэя Садоўскага, якую толькі што апублікавала Філія Варшаўскага універсітэта ў Беластоку.

Навуковыя яго аналізы і доследы пацвердзілі амаль з дакладнасцю швейцарскага гадзінніка тое, што даўно прадчуваў не адзін я: набліжаецца ноч Беластоцкаму Краю, не дай Бог, непрабудна вечная. На пераломе трэцяга тысячагоддзя эканамічны краявід рэгіёна будзе нагадваць у нейкім сэнсе патопны: усюды безвясковая гладзь, пасярэдзіне якой валізная выспа ў выглядзе Беластока і некалькі малых (Бельск, Гайнаўка, Саколка, Лапы, Супрасль, Васількаў, Нарва....). На іх ужо грамадзіцца народ усякіх гатункаў, бы на тым Ноевым каўчэгу; берагамі гэтай пустыні будуць — савецкая дзяржаўная мяжа з аднаго боку і паласа шматлюднага ды гаспадарлівага ўсходняга Мазоўша з другога, а на поўдні, за Бугам, падобны прастор пустак пашырыцца на гістарычнае Падляшша. Беларускі лёс завяршыцца ў выніку польскім гарадскім шчасцем.

Прычына самапаланізацыі сярод нашага люду і паланізавання сваіх дзяцей, выяўляецца, зусім не ў атракцыйнасці культуры палякаў ці асімілятарскіх націскаў іхных. За пасляваенны час аж па сённяшні практычна кожная беларуская сям'я занята аднай думкай: што зрабіць, каб пазбыцца абнясільваючай гаспадаркі і пераехаць жыць хаця б у мястэчка, калі няма як у сам Беласток?! У такім плане адбываецца выхоўванне дзетак на **будучых проша-паноў гараджан,** у чым моцна дапамагае менавіта школа, урокі ў якой напоўнены культам фабрычнай цывілізацыі ды ціхай пагардай да працы хлебароба. У камуністычнай сістэме селянін быў непатрэбны, трактавалі яго як варожую сілу, якую неабходна зніштожыць. Так і сталася. Напрыклад, на тэрыторыі ад Саколкі да Гарадка, на якой лёгка налічыць за трыццаць вёсак, маладых гаспадароў усяго стольк, колькі пальцаў на руках і нагах. І яны ўсяляк камбінуюць, каб кінуць гектары з хлявамі і стадоламі ды неяк абсталявацца ў Саколцы або ў Чорнай-Беластоцкай. Бяда тут, можа, не так у цяжкай рабоце, ад якой урэшце немалыя прыбыткі, але ў тым якраз, што няма як ажаніцца, мець радзіму: дзяўчаты ўсе да апошняй пыльнулі з гразі на тратуары, аніякімі мільёнамі не падманеш іх вярнуцца даіць кароў, свіней, мацаць курачак, палоць агароды, не бачыць свету ад світання да ночы ды згорбіцца бабуляю ў саракоўку. Яны і ёсць найзацятымі кандыдаткамі ў полькі, бо ў нашых варунках абазначае гэта паляпшэнне сабе быту. Жыць скрамней, але лягчэй, палюдску.

У такой сітуацыі беларускі нацыянальны рух успрымаецца як агітацыя да рэзыгнацыі ад лепшага лёсу дзеля ідэі без канкрэтнай карысці. Адпаведныя статыстыкі Садоўскага датычна праваслаўных, пражываючых у сваёй пераважаючай масе, напрыклад, у Нараўскай гміне, паказваюць, што прыблізна **адзін з дзесяці** бачыць патрэбу быць беларусам. Найчасцей тыя, хто ўжо пагадзіўся са сваім вясковым бязвыйсцем (прэтэндэнты на новых беластаччан адносяцца да рускасці наогул абыякава або ў стылі п'яных песняў).

Гаспадар, нават з добрымі задаткамі на фермера, адчувае сябе прайграным. Таму ў вёсках не відаць шчаслівых людзей; топяць свой смутак у чарцы і лаянцы. Калькуляцыі жыццёвых шанцаў у маладых жа цалкам пазбаўлены арыентацыі на здабыткі працаю; разлічваюць на хітрасць ды жульніцкі спрыт. Дэмаралізацыя ў гмінах дасягнула свайго дна, рэдка бываюць гутаркі, якія не канчаюцца выпіўкай. Алкагалізм — неадлучная з'ява бесперспектыўя.

Нешчасліваму чалавеку застаюцца два варыянты рэагавання — або меланхалійная сціпанасць, або злосць на ўсіх і на ўсё. З такім не падыскутуеш. Вось і растлумачэнне слабасці беларускага руху. І таго, што грамадска-палітычная дзейнасць у сучасны момант толькі індывідуальна выходзіць далей канцоў вуліц прадмесцяў з задаволенымі асабнякамі. **Вёска поўніцца крыўдаю, што яна ўсё яшчэ мусіць быць!**

Няхутка прыдзе ў нашу палітыку зразуменне, што ўпадак сельскай гаспадаркі раўназначны эканамічнай вегетацыі ўсяе краіны. У заходнім свеце спахапіліся ў тым зараз пасля вялікай вайны. У іх хто мае зямлю з будынкамі, той пан над панамі, а ў яго хутарскім доме, як гавораць, лялькі ходзяць. Ці калі так і ў Беласточчыне збудзецца? Наўрад... Не прычакаем таго ні мы, ні ўнукі нашы.

Што рабіць, што чыніць?? — калоціцца дзеячы Беларускага дэмакратычнага аб'яднання. Яны дасканала ўсведамляюць сабе, што прапажа вёскі — гэта польскія капцы беларускай нацыянальнай меншасці! Бо ў горадзе, няхай сабе і пасляпавятовым, мы як нацыя не выстаім.

Не даць эканоміцы гандлёвых продухаў — гэта тое самае, што чалавеку выразаць лёгкія. Каб прадаваць — трэба мець купцоў. Самі яны не з'яўяцца, калі няма фірмы, прынамсі гарантыйнай суполкі. А яна не завяжацца без банкаўскага крэдыту. Трэба банк, але з чыім капіталам? Грошы плодзяцца там, дзе ёсць магчымасці арганізаваць прадукцыю і збыт яе. І тое, і тое больш-менш ёсць у нас (напрыклад, Беларуская Рэспубліка гатовая купіць не адну бульбу). Дык чаго ж бракуе? Арганізатараў, сябры беларусы. Арганізатараў таго, што бізнесам завецца. Злучнасць усходніх гмінаў з сядзібаю ў Нарве ўсё не надта ведае, як і да чаго прыкласці працавітыя рукі. Гэта наша бяда. Нават нацыянальная! Бяжым у Беласток на чужы хлеб, бы тыя парабкі ў колішні двор, дзе давалі паесці і світку на горб, і кут у чвараках накшталт „блёкаў". А уласным коштам багацець не прызвычаіліся.

На такія вось і на іншыя, не запісаныя тут, развагі навёў мяне Андрэй Садоўскі (з Тыневічаў ён?) сваёй кніжкай. Хто любіць думаць і вучыцца, няхай абавязкова пачытае яе. Будзе сумна яму, але не радасць паглыбляе розум.

Сакрат Яновіч

НАШЫ КАРАНІ

VI. НАПЯРЭДАДНІ

Падзвіжніцкая дзейнасць княгіні Вольгі (прыняла ў 953 г. Святое Хрышчэнне і хрысціянскае імя Галена) у пашырэнні веры Хрыстовай сярод усходніх славянаў не адразу закаласілася шчодрым плёнам. Пасля трагічнай смерці яе сына, князя Святаслава, які перажыў маці ўсяго трыма гадамі і загінуў у 972 г., насталі часы звадак і барацьбы паміж сынамі за ўладу ў краіне.

У Кіеве панаваў вялікі князь Яраполк, любы сын князя Святаслава і каханы выхаванак княгіні Вольгі. Ён быў жанаты з хрысціянкай, адукаванай і незвычайнай красы грачанкай, мабыць, царскага роду, збіраўся сам прыняць Святое Хрышчэнне і хрысціянізаваць дзяржаву. Аднак за ўладу на кіеўскім пасадзе пачаў змагацца яго брат Уладзімір, які княжыў у Вялікім Ноўгарадзе. Яго аграмадная і баявітая дружына складалася перш за ўсё з нанятых ім язычаскіх вояў са Скандынавіі, гэтак званых варагаў або нарманаў. Нямала было ў ёй таксама падбухтораных супраць хрысціянаў жрацамі і шаманамі насельнікаў абшырнай Ноўгарадскай зямлі. Спачатку князь Уладзімір у выніку цяжкага змагання зваяваў спрыючае Яраполку княства Полацкае. Полацкага князя Рагвалода і яго сыноў ён пазбавіў жыцця, а дачку князёўну-прыгажуню Рагнеду прымусіў стаць адной з ягоных жонак. Неўзабаве такі ж лёс спаткаў Кіеўскае княства, князя Яраполка і яго жонку. Князь Уладзімір не спыняў свайго змагання за панаванне над іншымі ўсходнеславянскімі і суседнімі з імі землямі, і гэтай нагодай карысталіся варагі і іншыя язычнікі ды жорстка распраўляліся з хрысціянамі. Болей таго, варагі лічылі Усходнюю Славяншчыну сваёй здабычнай зямлёю, паводзілі сябе ў ёй як заваёўнікі. Такое не магло падабацца Уладзіміру, і ён неўзабаве выдаліў варагаў прэч за межы сваіх уладанняў і пад пагрозай смерці забараніў ім вяртацца. Хоць кіеўскі князь надалей абапіраўся на язычнікаў і нават актыўна садзейнічаў стаўленню статуй язычаскіх бажкоў, але праследаванні хрысціянаў спыніліся, а іхняя роля ў княжацкай дружыне і ва ўсёй дзяржаве пачала ўзмацняцца.

У гадах 981-983 Уладзімір на чале свае дружыны падаецца на заходнія рубяжы Усходняй Славяншчыны, збірае пад сваю ўладу землі над ракою Гучвай, так званыя чэрвеньскія гарады, а таксама абшары над сярэднім цячэннем ракі Буга, верхнім і сярэднім Нарвы, гэта значыць сённяшняе Падляшша.

Вельмі ж паказальна, што паведамляючы пра гэтыя паходы, летапісцы маўчаць і пра стаўленне язычаскіх ідалаў і пра праследаванні хрысціянаў. Можна меркаваць, што якраз апанаванне гэтых, у большасці здаўна хрысціянізаваных, зямель канчаткова адхіліла Уладзіміра ад язычаства. Не без значэння было і тое, што ў князеўскую дружыну ўлілася магутная хваля тутэйшых вояў-хрысціянаў, і воі-язычнікі ўжо не пераважалі ў ёй. Дык князь Уладзімір быў выдатным дзяржаўным дзеячом і дальнавідным палітыкам. Ён, назіраючы за высокім узроўнем жыцця, гаспадаркі і культуры ў чэрвеньскіх гарадах ці на Сярэднім Пабужжы, упэўніўся, што прымітыўныя язычаскія вераванні аджываюць свой век, бо яны трымаюць людзей у дзікасці, цемры, адсталасці, а хрысціянства нясе з сабою высокія маральныя якасці ў паводзінах чалавека, асвету, поступ і заможны быт, таму перад ім будучыня. І яшчэ ён усведамляў, што прыняццё хрысціянства далучыць яго ўладанні да перадавых краінаў тагачаснай Еўропы, а яго паставіць упоравень з хрысціянскімі ўладарамі. І князь Уладзімір паволі, паступова, каб не выклікаць язычаскай рэакцыі, не прычыніцца да бунту паганаў ды не пашкодзіць сваёй дзяржаве, пачаў усё больш спрыяць хрысціянству, акружацца хрысціянамі, прыслухоўвацца да іхніх парадаў, даручаць ім адказныя дзяржаўныя справы і ўмацоўваць іхнюю ролю ў краіне.

Такім чынам, паволі, але настойліва даспявалі прыхільныя варункі да велічнай падзеі.

Мікола Гайдук

РАДАСЦЬ БЕЛАВЕЖЦАЎ

Роўна 10 гадоў жыхары Белавежы былі вымушаны абыходзіцца без свайго Дома культуры. Драўляны будынак, збудаваны яшчэ ў 30-тыя гады, быў зачынены з пачаткам 1981 года. Спярша спыніла дзейнасць кіно, потым свае памяшканні звольнілі бібліятэка і святліца. Белавежцы пачалі ўжо нават гаварыць, што, мусіць, з культурай прыйдзе ім развітацца назаўсёды.

Неўзабаве новы начальнік гміны Яўген Паўлючук узяў справу ў свае рукі. Ездзіў па розных установах, стукаў у дзесяткі дзвярэй — і свайго дабіўся. Атрымаў грошы на выкананне дакументацыі рамонтна-мадэрнізацыйных прац і самых прац. Рамонт пачаў з канцом 1984 г. Заняўся ім Кааператыў розных рамёстваў з Гайнаўкі.

Працы ішлі няроўным тэмпам. Вельмі хутка выявілася, што трэба пераапрацоўваць планы, не хапала грошай, ды і іншых перашкодаў намнажылася. І так мінула 6 гадоў. Змянілася ў гэтым часе і начальства гміны, але Дом культуры ў Белавежы быў адкрыты.

Урачыстасць адкрыцця яго адбылася 10 сакавіка г.г. З'ехалася шмат гасцей, былі прадстаўнікі ваяводскіх улад, дзеячы культуры. З Пружанаў і Камянца, што ў прыгранічнай зоне БССР, прыехала, па запрашэнню гмінных улад, каля 200 чалавек — у асноўным члены мастацкіх калектываў, якія дзейнічаюць пры гарадскіх дамах культуры. Нашы землякі выступілі па спевам, танцамі і музыкай. Пакінулі па сабе цёплы, сардэчны ўспамін.

Беластоцкі ваявода Станіслаў Пруціс пераслаў войту гміны Белавежа і адначасова шматгадоваму аніматару культуры Анне Байко віншавальны ліст.

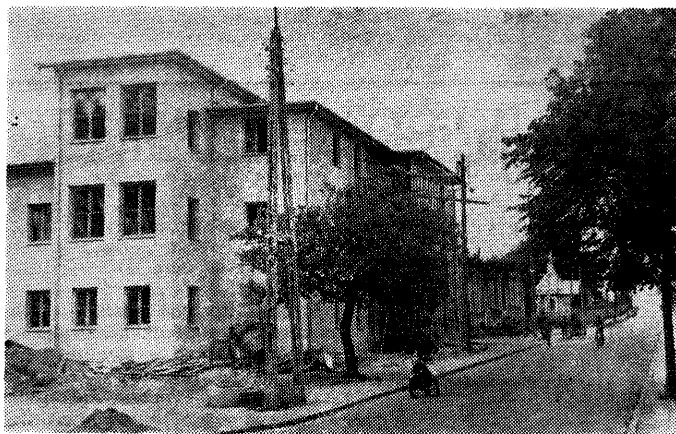
Вечарам таго ж дня дэманстраваўся бясплатна фільм, якім узнавіла сваю дзейнасць кіно. Пачала таксама „працаваць“ выставачная зала. Удзельнікі ўрачыстасці пабачылі 57 палоцен таленавітай жыхаркі Белавежы Тамары Тарасевіч. Выстаўка працягвалася да 17 сакавіка.

Што яшчэ, апрача кіно і выставачнай залы, змяшчаецца ў Белавежскім доме культуры „Зубр“? Зразумела, што не магло абысціся без памяшканняў для гміннай бібліятэкі — яна размясцілася аж на 130 квадратных метрах. Пры ёй існуе і чытальня. Некалькі памяшканняў займае святліца. Ёсць залы для мастацкіх калектываў, ёсць і пакоі для гурткоў зацікаўленняў. Неўзабаве мае быць адчынена кавярня. Думаецца таксама і аб адкрыцці невялікай крамы — для яе таксама прадбачана месца. У БДК можна паглядзець нат сатэлітарнае тэлебачанне.

Дырэктарам Дома культуры з'яўляецца Станіслаў Куявяк, дарэчы гмінны радны, былы дырэктар Белавежскага нацыянальнага парку.

Белавежцы вельмі здаволены сваім аднаўленым асяродкам культуры. Ён цяпер надта абшырны (агульная паверхня ўсіх памяшканняў — каля 1 тысячы квадратных метраў), відны, функцыянальны. Пазайздросціць яго Белавежы могуць шматлікія гарады. Асабліва ў такі неспрыяльны для культуры, ды і не толькі для яе, час.

Тэкст і фота ПЯТРА БАЙКО

Усходняе крыло БДК „Зубр“ яшчэ ў часе рамонту.

АДГАЛОСКІ

(Працяг са стар. 4)

скеміць здолеюць: ворагамі беларускасці (і новага парадку) — самі беларусы. Не сакрэт жа, што „носьбітамі камунізму былі (а можа і астаюцца?) праваслаўныя ды жыды“!

Калі так, дык ці ж не пара дзеля ратавання свайго гонару ў вачах пануючай нацыі ды дабра сучаснай улады ў краіне выказаць нам свой патрыятызм і пачаць рэгістрацыю патэнцыяльных ворагаў будучага — хаця яшчэ і цьмяна ўяўнага парадку? Можна б прозвішчы падазроных памяшчаць на старонках „Kuriera Podlaskiego“. Першага ворага ўлады ўжо маем, гэта Бутайла. „Яму падобных“ ведае сп. Панфілюк. Мяне можна таксама ўключыць у гэты спісак — чым больш, тым лепш. Калі збярэцца ворагаў некалькі дзесяткаў тысяч, можна было б падабраць і месцы на пабудову новай Картуз-Бярозы, а то і новых Курапат... Вось тады дык запанаваў бы прыкладны парадак! Быў бы ўсюды лад і патрыятычнае аднадумства!

Ну так, захапляючыся перспектывамі будучыні і марамі суайчыннікаў, амаль не забыўся я пра пачатае апавяданне аб Дзіягене. Той некалі ў час Алімпіяды таксама вылез са сваёй бочкі, каб убачыць спартыўных герояў. Падыйшоўшы да аднаго, такога ў лаўровым вянку, акружанага натоўпам паклоннікаў, запытаўся: „Ты пераможца?“. „Толькі я“, — з гордасцю адказаў той. „А твой праціўнік быў мацнейшы за цябе ці слабейшы?“. „Вядома, што слабейшы!“ — гукнуў узнагароджаны вянком дурыла. „Тады чым жа ты ганарышся, калі перамог толькі слабейшага?“ — здзівіўся Дзіяген...

Так. Слабых кідаць „вобземлю“ то і мы майстры. Вось толькі да сур'ёзных праціўнікаў людзі больш сур'ёзна ставяцца. Часам дзеля святога супакою не прыкмячаюць нават іхніх злачынстваў. А калі карысць якую прадбачваюць, дык і боты ім пачысціць яны гатовы. Вядома, чалавек — істота разумная, таму і ягонае імя, калі ён захоча слаўным паказацца, гучыць часам на працягу доўгай гісторыі вельмі горда. Потым пра такіх і кажуць неазнаёмленыя з праўдай: вось дык патрыёт!

А. Маўчун

Іх папараць-кветка або у амерыканскіх беларусаў

11. ЦАРКВА СВ. ЮРЫЯ Ў ЧЫКАГА

У Чыкага прыехалі 7 верасня ў пятніцу вечарам. Біткам набіты пасляз'ездаўскі аўтобус, „вэнік" і яшчэ пару легкавых машын. Вядома, перш за ўсё тут была „Жывіца" з інструментамі, гайнаўскія ліцэісты і іх дырэктар Аляксандр Іванюк, Сяржук Сокалаў-Воюш — усе яны мелі выступаць у Чыкага. Былі яшчэ іншыя госці: з Мінска і Беласточчыны, з Вільні і Ленінграда — удзельнікі 19-ай сустрэчы беларусаў Паўночнай Амерыкі.

У царкве св. Юрыя, да якой мы пад'ехалі, ужо нас чакалі мясцовыя беларусы на чале з а. Канстанцінам Бандаруком, тутэйшым настаяцелем, беластаччанінам, колішнім паэтам, які пісаў у „Ніву".

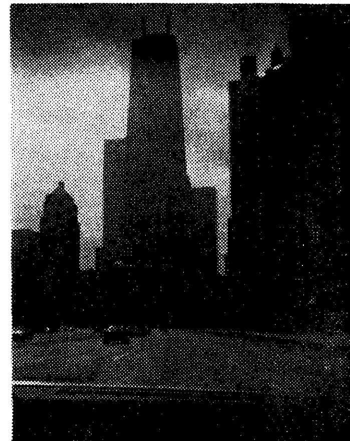
Праўду кажучы, раён горада, дзе знаходзілася царква св. Юрыя, выдаўся мне вельмі брыдкім. Можа таму, што быў ужо вечар і на вуліцах было даволі брудна, навокал стаялі старыя не надта высокія будынкі, па вуліцах хадзіла шмат неграў. Але для беларусаў, якія жывуць у Чыкага пастаянна ці прыехалі сюды на нейкі час, гэтае месца стала амаль святым. Царкву мясцовыя парафіяне купілі за грамадскія грошы. Раней тут, у гэтым даволі старым будынку змяшчалася сінагога. Беларусы самі перарабілі яе на царкву. Калі я была ў верасні мінулага года ў гэтай царкве, наш добры знаёмы а. Канстанцін Бандарук, былы свяшчэннік беластоцкай царквы св. Мікалая, вёў набажэнствы па-беларуску. Здаецца, не толькі сама царква, але і постаць айца Канстанціна прыцягвала сюды людзей. Царква гэта стала цэнтрам беларускага нацыянальнага адраджэння. У святліцы, якая знаходзіцца ўнізе пад царквою, арганізоўваецца культурнае і духоўнае жыццё тутэйшых парафіян, ды і не толькі. Тут яны заўсёды могуць пагаварыць пасвойму, тут могуць знайсці, калі трэба, дапамогу, даведацца пра сваіх бліжэйшых і далейшых знаёмых. Тут арганізоўваюцца таксама розныя ўрачыстасці з нагоды свят, бываюць выступленні мастацкіх калектываў, але таксама арганізуюцца і пачастункі пасля жалобных набажэнстваў.

У гэтай святліцы прывітаў нас старшыня парафіяльнай рады Уладзімір Яканюк (паходзіць з вёскі Крывая на Беласточчыне, у мінулым годзе быў у нашай рэдакцыі). Нас разабралі па хатах і кожны з гаспадароў павёз сваіх гасцей да сябе на вячэру і начлег.

Доктар Вітаўт Рамук з жонкай Верай узялі аж сем асоб: Юрку Хадыку, намесніка старшыні БНФ; Сяргея Панізніка, мінскага паэта; Галіну Прыму, дырэктара беларускага дзіцячага садзіка ў Мінску; Маргарыту Пярову, цётку Данчыка з Ленінграда; Марыю і Славіка, пляменнікаў Сяргея Карніловіча з „Полацка", ну і мяне.

У суботу вечарам быў запланаваны канцэрт, а дзень быў прызначаны на знаёмства з горадам і ўрачысты абед у польскім рэстаране „Zielone jabłuszko". У нядзелю мела адбыцца ў царкве ўрачыстае набажэнства на беларускай мове, а пасля — прыём у святліцы.

Канцэрт прайшоў у суботу вечарам 8 верасня ва ўкраінскім клубе. Такога вялікага, праўдзівага клуба, каб можна было там разгарнуцца, беларусы пакуль што не маюць. А святліца пад царквою крыху замалая для вялікіх канцэртаў. Даводзіцца пазычаць памяшканне. Але атмасфера і так была свойская. Навокал шмат знаё-

На вуліцах Чыкага.

мых — і тых, з якімі я прыехала, а пазнаёмілася ўжо ў Клівлендзе, і тых, якіх я ведала раней і неспадзявана сустрэла тут.

Людзі прыйшлі па-святочнаму апранутыя, з прыўзнятым настроем. І здавалася, што украінскі клуб на гэты вечар пераўтварыўся ў выспу беларускасці. Але і ўкраінцы таксама тут былі.

Я ўжо даволі добра ведала рэпертуар „Жывіцы" і Сяржука, а таксама бачыла выступленне гайнаўскай моладзі ў „Полацку". Дык то глядзела канцэрт, то выходзіла і выкарыстоўвала гэтыя хвіліны на гутаркі з людзьмі.

Уладзімір Яканюк, юрыст па адукацыі, жыве ў Чыкага ўжо сем гадоў. Валянціна, яго жон-

Спадарыня Вера Рамук выступае на 19-ай сустрэчы беларусаў Паўночнай Амерыкі. За сталом прэзідыума (чацверты злева) — а. К. Бандарук.

З мінулага

АБНАВІЎ!

Пашыла жонка Івану нагавіцы з новага кананнага палатна. Праз пару дзён трэба было ісці ў Нараўку да войта. Іван апрануўся ў новае адзенне. Калі ішоў у Нараўку, стаяла цудоўная пагода.

У Нараўцы, аформіўшы тое, што трэба, зайшоў да знаёмага пагутарыць. Пасядзеў мо з гадзіну і пайшоў дадому.

У палавіне дарогі аднекуль нагналі хмары і пайшоў дождж. Усё адзенне прыліпла да цела. Новыя нагавіцы пры кожным кроку рэзалі ногі да болю. Пакуль прыйшоў дадому, нацёр ногі да крыві.

— Няхай іх трасца! — злосна крыкнуў, скідаючы вопратку. Пасля гэтага тры тыдні ляжаў на печы.

Аўрора

ЦІ ПАЛЯКІ ГАВАРЫЦЬМУЦЬ ПА-БЕЛАРУСКУ ?

(Працяг са стар. 1)

праграма працуе сягоння на беларускай і нямецкай мовах. Ад наступнага года пачнуцца перадачы на англійскай. У сувязі з наладжаным супрацоўніцтвам з польскім радыёвяшчаннем напэўна будзем думаць, каб узначаліць замежную праграму і на польскай мове — хай суседзі ведаюць, як і чым жыве Беларусь. У мінскім радыё два агульнарэспубліканскія каналы — пачынаем перадачы а 6.00, канчаем а 23.05. Да 1995 года агульны час перадач пабольшыцца да 48 гадзін у суткі. Падрыхтоўкаю перадач займаецца некалькі рэдакцыяў. Вось некаторыя з іх: грамадска-палітычная, народнай гаспадаркі, інфармацыйная, літаратурна-драматычная, музычная, маладзёжная, для дзяцей і юнацтва, спартыўная. Якія ставім сабе мэты? Беларусь пераходзіць на рынавую гаспадарку, з якой вяжуцца (вам у Польшчы гэта добра вядомае) павышэнні цэнаў і нізкія заробкі. У гэткай сітуацыі людзі разгубленыя і першнаперш патрабуюць сацыяльнай абароны. У гэтым то і бачым сэнс нашай працы. У Беларусі нараджаюцца новыя палітычныя плыні, дык трэба сачыць і за гэтым аспектам жыцця краіны, але ў гэтым мне дужа дапамагае мая дэпутацкая праца. Наша задача нумар адзін — гэта неяк дапамагчы чалавеку знайсці сябе ў новых грамадска-палітычных умовах. Самі людзі з павагай адносяцца да радыё, пра што сведчаць дзесяткі тысяч лістоў, якія атрымліваем штогод. Тэлефонаў і непасрэдных зваротаў у рэдакцыі я тут не лічу. У поўным сэнсе людзі бачаць у радыё свайго абаронцу.

— *Сардэчна дзякую Вам за выказванні.*

Аляксандр Максімюк
Фота аўтара

P.S. Мінскае радыё трансліюе свае перадачы на гэтых хвалях (гадзіны перадач паводле маскоўскага часу):

1-шы агульнарэспубліканскі канал
6.00 — 24.00 — 279 кГц (1075 м)

2-гі агульнарэспубліканскі канал (праграма „Крыніца")
9.00 — 15.00 — 1197 кГц (250,6 м); 9645 кГц (31,1 м); 70.4 МГц

Перадачы ў замежжа (Радыёстанцыя „Савецкая Беларусь"):
1-ая праграма
21.30 — 22.00 — 6010, 6090, 6175, 7370 кГц
2-ая праграма (для Заходняй Еўропы):
0.30 — 1.00 — 5915, 5950, 6164, кГц
3-яя праграма (для Паўночнай Амерыкі)
2.30 — 3.00 — 7400, 9750, 15180, 17690 кГц

Перадачы 1-ай замежнай праграмы ў кожную сераду, суботу і нядзелю вядуцца на нямецкай мове.

З правага боку відаць царква св. Юрыя. Злева, на першым плане парафіяльны дом, у якім жыў а. Канстанцін Бандарук.

ка, паходзіць з Канюкоў, а тут яна ўжо тры з паловай гады. Як старшыня парафіяльнай рады ў царкве св. Юрыя Ул. Яканюк вельмі клапоціцца пра тое, каб больш беларусаў прыцягнуць да актыўнай дзейнасці, каб па меры магчымасці несці дапамогу землякам на Беласточчыне і ў Беларусі.

Тут, у царкве, кажа ён, збіраецца Беларуска-амерыканская нацыянальная рада Іліною. Адсюль прамянюе беларускі нацыянальны дух. Мы тут святкуем дзень Незалежнасці Беларусі 25 сакавіка, адзначаем гадавіны Слуцкага паўстання. На Вялікдзень пасля літургіі сыходзім уніз і дзелімся яйкам. Адзначаем таксама Новы год па старому стылю, на Каляды збіраемся на супольную вячэру ў прыцаркоўнай святліцы, гуляем таксама на запусты. А наш настаяцель а. Канстанцін Бандарук — чалавек залатога сэрца. Не вядзе ён санаторнага жыцця, хаця яму часамі не здаровіцца. Ён тут першы ўвёў у царкву беларускую мову.

Старшынёю Беларуска-амерыканскай нацыянальнай рады з'яўляецца Міхась Каленік. Ён марыць, што некалі тутэйшыя беларусы купяць новую царкву і ў лепшым месцы. Сам ён інжынер, сярэдні сын — таксама, старэйшы працуе шафёрам. Ёсць яшчэ малодшы сын, які працуе цесляром. І Міхась Каленік з захапленнем гаворыць пра айца Канстанціна, які ўжо два гады настаяцелем у царкве св. Юрыя.

— Вы кажаце, душа-чалавек? О не! Гэта Іван Златавусты! Гэтыя яго пропаведзі на беларускай мове! Я ж першы раз чую за трыццаць гадоў. І гэта найбольш каштоўнае ў яго дзейнасці.

Міхась Каленік прыехаў у Чыкага ў 1959 годзе з Аргенціны. Ужо 30 гадоў спявае ў царкоўным хоры.

А Васіль Валатоўскі мне сказаў (паходзіць з Гомельшчыны):

— Людзі не хваляцца ў асноўным, што яны беларусы. Я ё беларус. Хочаш прымай мяне, хочаш не. А тут наогул лічаць, што беларускі народ — маленькі народ, малазначны. Кожны павінен сваю нацыю берагчы і ганарыцца ёю! Мой бацька быў, маці была і я ё беларус, хаця жонка ў мяне ўкраінка.

Не скажу, што не спадзявалася я спаткаць у гэтым клубе Алю, дачку Марысі Федаручкі, нашай рэдакцыйнай машыністкі, якая пару тыдняў усяго таму назад прыехала сюды падзарабіць. Прыйшла ў клуб, бо даведалася, што канцэрт будуць даваць беларусы.

Дзяўчына пакуль што ў шоку, кажа:

— Я думала, што Амерыка гэта як у фільмах! А тут усё не так. Божа, як яны апранаюцца! Я ж у магазін насупраць маёй хаты ўстыдалася б выйсці так, як тут людзі ходзяць па горадзе. Мовы чалавек не ведае, то як прыдурак які. Каб толькі хутчэй дахаты! Зарабіць на самаход — і дахаты!

А нават сустрэла я тут і былога міліцыянера, які калісьці хацеў мне ўляпіць мандат за тое, што па горадзе ехала на дарожным святле.

А між тым ужо выступіла гайнаўская моладзь, скончыла спяваць „Жывіца". На сцэну ўвайшоў Сяржук Сокалаў-Воюш. Частка людзей адразу ўстала і выйшла, а рэшта пачала памаленьку выходзіць у часе яго спеву. На канец засталося так мала людзей, што трэба было клікаць усіх з калідора, каб была нейкая фрэквенцыя. І ўспомніліся словы Міхася Забэйды-Суміцкага, які сказаў мне некалі ў Беластоку пасля свайго выступлення: „Беларусы засталіся сабою. Калі заспяваеш ім нешта вясёленькае, яны пляскаюць у далоні, а рэпертуарам больш амбітным іх цяжка прыцягнуць!" Мо тэксты Сяржука былі для тутэйшых людзей незразумелыя?..

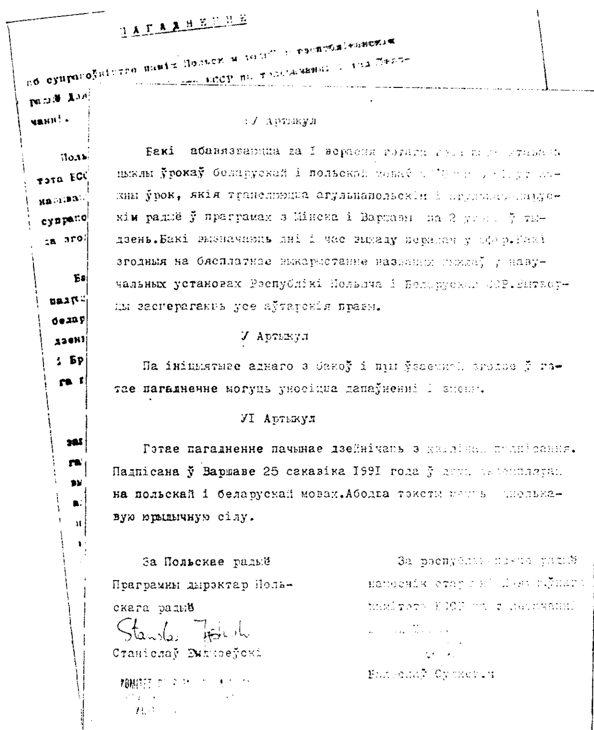
Шкада, што не давялося ў нядзелю ўзяць удзел у багаслужбе на беларускай мове, ды й на прыёме ў царкве. Юрка Хадыка, Галя Прыма і Маргарыта Пярова вельмі спяшаліся назад. А я мусіла з імі вяртацца праз Кліўленд у Нью-Йорк. Шкада, а я ж ужо тады ведала пра тое, што радыё „Свабода" забірае Канстанціна Бандарука на працу ў Мюнхен, і гэта была, можа, апошняя аказія паслухаць яго пропаведзі па-беларуску.

(Працяг будзе)

Ада Чачуга
Фота аўтара

Пры Мічыган-авеню ў Чыкага.

ПАГАДНЕННЕ

аб супрацоўніцтве паміж Польскім [illegible] і [illegible] рэспубліканскім [illegible] БССР па тэлебачанні і [illegible]

[illegible]

[illegible] Артыкул

Бакі абавязваюцца да 1 верасня гэтага [illegible] цыклы ўрокаў беларускай і польскай моваў [illegible] жны ўрок, якія трансліруюца агульнапольскім і [illegible] кім радыё ў праграмах з Мінска і Варшавы на 2 [illegible] ў тыдзень. Бакі вызначаюць дні і час выхаду перадач у эфір. Бакі згодныя на бясплатнае выкарыстанне названых [illegible] у навучальных установах Рэспублікі Польшча і Беларускай ССР. Вытворцы захоўваюць усе аўтарскія правы.

V Артыкул

Па ініцыятыве аднаго з бакоў і пры ўзаемнай згодзе ў гэтае пагадненне могуць уносіцца дапаўненні і змены.

VI Артыкул

Гэтае пагадненне пачынае дзейнічаць з [illegible] падпісання. Падпісана ў Варшаве 25 сакавіка 1991 года ў двух [illegible] на польскай і беларускай мовах. Абодва тэксты маюць [illegible] вую юрыдычную сілу.

За Польскае радыё
Праграмны дырэктар Польскага радыё
Станіслаў [illegible]

За рэспубліканскае радыё
[illegible]

[illegible]

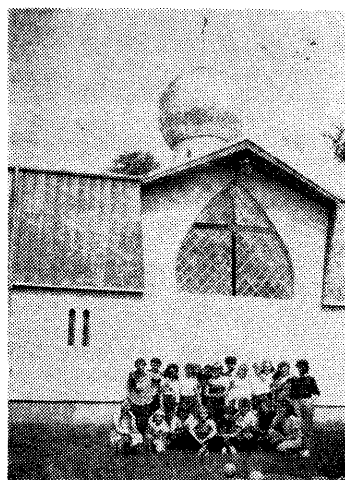

ПАВАЖАНАЯ РЭДАКЦЫЯ!

Пішу з далёкага Любска, што ў Зялёнагурскім ваяводстве. Ад 1973 года вандруем з моладдзю сярэдняй школы і знаёмімся з краявідамі Польшчы. Таксама з 1973 г. у мерапрыемствах, якія наладжвае наш турыстычны клуб, а якім я асабіста кірую, прыняло ўдзел каля 2400 вучняў. Былі гэта экскурсіі на фабрыкі і ў музеі, веласіпедныя рэйды, летнія і зімовыя лагеры. Маршрут нашых вандровак праходзіў праз тэрыторыю 22 ваяводстваў, у тым ліку і праз Беластоцкае. Самыя найлепшыя ўражанні засталіся ў нас з вандровак па цудоўнай Беластоцкай зямлі, якую ў значнай ступені насяляюць беларусы. З гэтай вандроўкі дасылаю вам здымак. Што нас на Беласточчыне заханіла? Праўду сказаўшы, усё. І Белавежская пушча, і Крушыняны (тут мы наведалі царкву і мячэць), і Тыкоцін (з яўрэйскім музеем), і Супрасль (з манастыром), і Харошча (з музеем), ну, і сам Беласток. У сувязі з тым, што нас цікавіць перш за ўсё гісторыя і культура нацыянальных меншасцяў, мы правялі вельмі цікавую сустрэчу з Сакратам Яновічам у рэдакцыі „Нівы". Наведалі мы таксама царкву ў Беластоку, а ў кіёсках „Рух" маглі купіць „Ніву".

Беласточчына запаланіла нас. Думаю, што неўзабаве вернемся сюды. Сардэчна віншую калектыў „Нівы", а ўсім беларусам жадаю, каб добра ім жылося на сваёй зямлі, каб маглі развіваць свой грамадска-культурны і палітычны рух, і тым самым маглі зберагчы сваю малую Айчыну перад дэградацыяй.

З пашанай
д-р МЕЧЫСЛАЎ ВАЕЦКІ

Моладзь з Любска перад царквой у Крушынянах.

ЗАМАЛЁЎКІ З ЖЫЦЦЯ

„УЛАСНЫЯ ДАМЫ“

Дзямян любіў піць і больш нічога яго не цікавіла. Усе заробленыя грошы прапіваў, а пасля хадзіў да сястры паесці. Тады быў добры, хоць ты яго да раны прыкладай. Памагаў у полі і на сенажаці, ездзіў са шваграм у лес дровы загатаўляць. Сястра сварылася з Дзямянам. Хацела, каб ажаніўся і дом свой паладзіў. Аднак ён і слухаць не хацеў. Жаніцца ўжо пазнавата, а дом не трэба ладзіць. Столькі дамоў у вёсцы пустуе, што яму да смерці хопіць. Ёсць жа зусім адзінокія жанчыны і мужчыны, якія начлегу не адмовяць.

— Увайду сабе, — думаў Дзямян, — буду жыць як пан.

Так праходзіў за годам год. Сястра памерла, а швагер ажаніўся і Дзямяна на парог не ўпусціў.

Хата ўвалілася і хадзіў тады Дзямян па чужых хатах на начлег, адзінокія мужчыны прымалі, а жанчыны — нават слухаць не хацелі.

Дзямян атрымаў пенсію па хваробе. Піць далей не пераставаў. Узяў яго адзін п'яніца на кватэру. Доўга не пажылі. П'яніца памёр, а Дзямян астаўся жыць у хаце. Хата патрабавала рамонту.

— Ляпей выпіць, — гаварыў, — чым аддаць грошы на рамонт.

Хутка і тая павалілася. Пайшоў жыць на кватэру ў хату Танькі. Жанчына выехала ў горад, а хатку згадзілася наняць Дзямяну.

Тут Дзямян такой волі ўжо не меў. Раз у тыдзень прыязджала ўласніца і сварылася за непарадак, за п'янства, страшыла, што з дапамогай паліцыі выкіне кватаранта, калі будзе нішчыць яе ўласнасць.

Ходзіць цяпер Дзямян па вёсцы і лічыць „уласныя дамы“. Чакае смерці іх уладальнікаў. Аднойчы аб сваім намеры сказаў бабцы Кацярыне. Спачатку спытаў пра здароўе, а пасля горда заявіў:

— Як ты, бабка, памрэш, то я вазьму твой дом.

— Пасля маёй смерці, то як сабе хочаш, а пакуль што то я яшчэ жыву, — адказала, смеючыся, бабка Кацярына.

Аўрора

Ад рэдакцыі: Жадаючыя даць аб'яву ў рубрыцы „Вянок“ павінны ў лісце падаць свой адрас і псеўданім. Сакрэтнасць поўнасцю забяспечана! Карэспандэнцыю для асоб, аб'явы якіх друкаваліся ў рубрыцы, просім кіраваць на адрас рэдакцыі з паметкай псеўданіма і нумару „Нівы“, у якой была дадзена аб'ява.

* * *

ЖЭНІК, звыштрыццацігадовы кавалер з самастойнай двухпакаёвай кватэрай у Беластоку, шукае спадарожніцу жыцця. Сам нізкага ўзросту, не п'е і не курыць, па прафесіі — маляр.

САЛАТА З БУЛЬБЫ

На 1 кг бульбы трэба ўзяць 3/4 шклянкі маянезу, 1 лыжку муштарды, 3 зубкі часнаку, 4 лыжкі пасечанай зялёнай цыбулькі і зялёнай пятрушкі, 2 лыжкі шалфею, 1 лыжку чабару, салодкі агурок ці 3 памідоры, соль, перац, цукар, лімонны сок.

Бульбу памыць, палажыць у каструлю, пасаліць, заліць гарачай вадой. Зварыць у лупінах, адцадзіць, астудзіць. Тады халодную бульбу абабраць і нарэзаць костачкай. Дадаць усе зельныя прыправы. Часнок абабраць, пасячы, перамяшаць з муштардай і маянезам. Соус заправіць па смаку соллю, лімонным сокам, цукрам і перцам, перамяшаць яго з бульбяной салатай. Пералажыць салату ў салатніцу, упрыгожыць скрылёчкамі агуркоў ці кавалачкамі памідораў. Можна падаваць яе з варанымі яйкамі або мясам.

БУЛЬБЯНАЯ ЗАПЯКАНКА З СЫРАМ

На 1 кг бульбы трэба ўзяць 5 дэкаў масла, шклянку смятаны, соль, перац, 15-20 дэкаў вострага жоўтага сыру, 3 лыжкі пасечанай зялёнай пятрушкі.

Памытую бульбу зварыць у лупінах. Адцадзіць, абабраць і прапусціць праз мясарубку. Вогнетрывалы посуд змазаць маслам, бульбяную масу расцерці з маслам і палавінай смятаны, дадаць солі і перцу. Вылажыць у посуд, заліць рэштай смятаны, пасыпаць зверху сцертым на тарцы сырам. Уставіць у гарачую духоўку, запячы. Падаючы, пасыпаць зялёнай пятрушкай. Можна есці з салатай.

БУЛЬБЯНЫЯ АЛАДКІ

На 75 дэкаў бульбы ўзяць 15 дэкаў цыбулі, 4 зубкі часнаку, 2 лыжкі крухмалу, 2—3 яйкі, соль, перац, шмалец.

Бульбу памыць, абабраць, сцерці на тарцы. Абабраць цыбулю, сцерці яе на бурачанай тарцы, перамяшаць з бульбяной масай, дадаць яйкі і прасеяны крухмал. Часнок пасячы, расцерці з соллю, укінуць у бульбу, дадаць яшчэ солі і перцу. Замест перцу можна даць прыправу „кары“. На патэльні разагрэць тлушч, класці лыжкай порцыі бульбяной масы, робячы круглыя ці авальныя аладкі, і смажыць з абодвух бакоў. Падаваць гарачымі хто як любіць: са смятанай, з малаком, з цукрам або з нейкай салатай.

Гаспадыня

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка, я ў маладосці вельмі цяжка хварэла. Лекары не варажылі мне цікавай будучыні, бо была ў мяне страшэнная рэўматычная хвароба. Зрабілі некалькі аперацый, і я стала на ногі. Калі мне было 25 гадоў, надарыўся чалавек, за якога я выйшла выйсці замуж. Ён таксама быў не зусім здаровы. Фактычна здароўе то ў яго было някепскае, але калісьці, будучы студэнтам, ён трапіў у Варшаве пад трамвай і страціў нагу. Думала я, што чалавек гэты пацярпеў у жыцці, дык да мяне ён будзе спакойны і лагодны, будзем неяк жыць, калі кахаемся, і апекавацца адно другім.

Калі я зацяжарыла, лекары не прадвяшчалі мне шчаслівых родаў. Я аднак жа цвёрда вырашыла нарадзіць дзіця. Нарадзіўся цудоўны сын, і лекары пасля гэтага сцвердзілі, што здарыўся цуд. Мы з мужам былі шчаслівыя. Кахалі ж адно другое, а тут яшчэ шчаслівае нараджэнне дзіцяці!

І ніколі б я не падумала, што жыццё мае павернецца зусім у другі бок. Мне здавалася, што калі мой муж калека, дык павінен трымацца сваёй жонкі, павінен быць шчаслівы, што мае жонку і што яна кахае яго. Не скажу, мой муж даволі прыстойны, а калі надзявае пратэз, дык зусім не відаць, што нагі няма. Толькі крыху кульгае. І здарылася так, што муж мой трапіў у так званую „кампанію“. Чалавек, здаецца, вучоны, а пачаў піць і гуляць абы з кім. Штораз пачаў змяняць сабе паненак, а пасля ўжо так спіўся, што можна было яго сустрэць з найбольш горкімі п'яніцамі. Калі вяртаецца дахаты, мы з сынам зачыняемся ў другім пакоі, каб хаця не трапіць яму ў гэты момант на вочы. Не толькі абражае нас словамі, але даволі часта кідаецца на мяне з кулакамі. Сын тады прабуе бараніць маці, але ўсё гэта яму потым вылазіць бокам. Нічога супольнага амаль не маем. Спалучае нас толькі сын і супольная кватэра. Грошай амаль не дае, а маёй рэнты не хапае на тое, каб вучыць далей дзіця, бо ў гэтым годзе мой сын канчае школу. Часамі, праўда, нейкія грошы яшчэ падкіне, але ж я мушу яго накарміць...

Сэрцайка, што рабіць у такой сітуацыі? Не магу рашыцца адыйсці ад гэтага чалавека, бо хацелася б, каб і сын мой меў хоць якога бацьку, ды зрэшты што людзі скажуць...

Анна

Анна! Што б ты ні зрабіла, людзі і так будуць гаварыць дрэнна. Напэўна скажуць, што ты вінаватая. Пакінула вось беднага калеку, які толькі любіць выпіць, а так, дык мухі не скрыўдзіць. Разбіла сям'ю, бо фанабэрыстая! Ніхто не зразумее, што ты ў сваім уласным доме церпіш Танталавы мукі. Гэта кепска адбіваецца і на выхаванні сына. Тым больш, што нават і грошай муж табе амаль не дае. Думаю, аднак, што, можа, нешта яшчэ ўдалося б табе выратаваць, калі б ты пайшла са сваім мужам у антыалкагольную парадню. Можа неяк удасца захаваць сям'ю: перастане піць, то і перастане лазіць па бабах.

А з другога боку, ты непакоішся, што людзі скажуць. А ты ж сама інвалідка! Пра гэта ты не падумала. Як можа ён паднімаць на цябе руку і тэрарызаваць сына, які не мае нават права стаць у абароне сваёй пакрыўджанай маці?! Па-мойму, гэты чалавек не варты тваёй сардэчнасці. І калі гэтак будзе прадаўжацца, то найлепш будзе разыйсціся і даць спакойны дом твайму сыну.

Сэрцайка

ВЕР-НЕ ВЕР

Шаноўны Астроне! Некалькі начэй падрад мне сніліся вельмі дзіўныя сны.

Першы сон. Сніцца мне, што ў мяне дачка пакінула сваю малую. Я ёю апякуюся. І раптам адчуваю, што нехта мяне гоніць, праследуе. Я схапіла дзіця на рукі і пачала ўцякаць. Думаю: „Божа мой, як жа ж тут хаця дзіця выратаваць?“. І тут убачыла на нейкім панадворку сабачую будку. Усадзіла туды сваю ўнучку і бягу далей. Праз нейкі час я адчула палёгку. Ніхто мяне ўжо не гнаў і не праследаваў і я вярнулася на тое месца, дзе пакінула дзіця. Гляджу, а будка стаіць уся засыпаная снегам. Снег гэты такі прыгожы, роўнай коўдрай пакрыў ён будку з усіх бакоў. Я адгарнула крыху снег і забрала сваю ўнучачку. І бачу, што яна цэленькая і здаровенькая там. Я ўзяла яе на рукі, а яна прытулілася да мяне.

Другі сон. Быццам ехалі мы з маім мужам поездам. Я спала. Прачнулася і бачу, што поезд спыніўся. Быццам бы мы прыехалі некуды за граніцу, здаецца, у Румынію. Я разгледзелася і ўбачыла, што ўсе павыходзілі, пайшлі глядзець ваколіцы; няма і майго мужа, які таксама пайшоў прайсціся, але мяне не будзіў. І вось я іду паглядзець мясцовасць адна і бачу з правага боку вельмі прыгожыя могілкі. Яны ўсе ў кветках, у ружах, вельмі прыгожыя колеры. І зараз бачу, што за мною ідзе мой муж, які знайшоў мяне. Ён узяў мяне на рукі і панёс.

Вера

Вера! Твой першы сон гаворыць пра тое, што чакае цябе нейкае небяспечнае падарожжа. Аднак жа пасля гэтага спадзявайся прыбытку, ды немалога. Аб гэтым сведчыць той снег, якім пакрыта была сабачая будка. Тым больш, што і ўнучка твая была цэленькая і здаровенькая.

Другі сон таксама сведчыць аб нейкай небяспецы, паколькі ты знаходзілася ў поездзе. Аднак жа пасля ўсяго гэтага будзе перамена на лепшае, бо ты апынулася за граніцай, а зрэшты, аб гэтым сведчылі б і прыгожыя, у кветках могілкі.

Астрон

Зорка
старонка для дзяцей

Вучнёўская творчасць

МАЯ МАРУДА

Мая кошка называецца Маруда. Яна лахматая. Жыве ўжо адзін год.

Калі я прыеду са школы, Маруда чакае мяне і вельмі хоча са мной гуляць.

Маруда спіць у кошыку на пасцелі з сена.

Маруда — спрытная кошка. Вельмі любіць лавіць мышэй.

Люблю, калі мая Маруда падае мне сваю пухнатую лапку. Калі я яшчэ сплю, а пара ўжо ўставаць і збірацца ў школу, Маруда далікатна царапае мяне ў твар, каб мяне разбудзіць. Калі я сяджу за кніжкамі, мая кошка сядзіць у мяне на каленях і лапкай гартае старонкі.

Я ведаю, што мая Маруда вельмі мяне любіць, і я яе таксама.

Эдыта Вавжэнюк, IV клас, школа ў Храбалах

МУЖЫН

Мой любімы звер — сабака Мужын. Яму 5 месяцаў. Ён колеру чорнага, толькі лапкі ў яго беленькія. Мужын нізенькі, а вушкі ў яго тырчком.

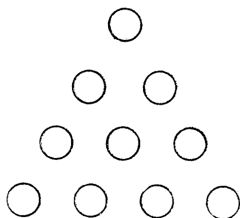
Калі я вяртаюся са школы, мой сабачка бяжыць да мяне. Ён такі добры і мілы.

Кожны дзень я кармлю яго, хаджу з ім на прагулкі. Сабака павінен многа бегаць на свежым паветры.

Я не замяніла б свайго Мужына на іншага звера. Ён мой сябра.

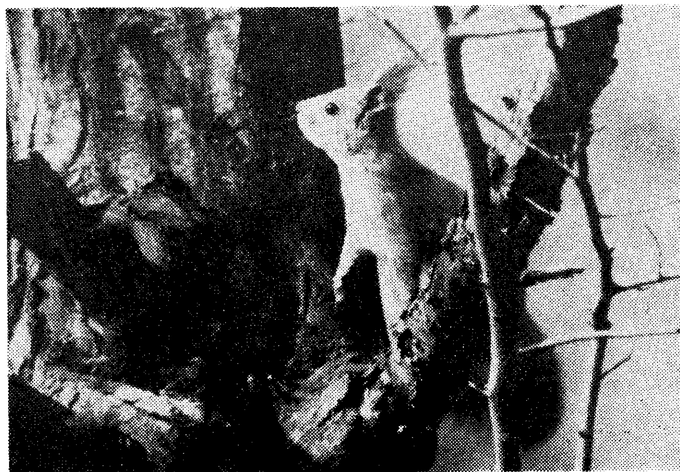
Марта Аляксеюк

АДГАДАНКА

ФІШКІ-ПАДАРОЖНІЦЫ

На малюнку — 10 фішак, размешчаных у форме роўнабаковага трохвугольніка. Перамясці тры фішкі так, каб зноў атрымаць роўнабаковы трохвугольнік.

Цікаўная. *Фота В. Жушмы.*

Пятро Рунец

ЯК ЗАЯЦ МЯДЗВЕДЗЮ ПАМАГАЎ

У адным лесе ваяводам быў Мядзведзь, паважаны Міхайла Іванавіч. Ён быў сумленны, дбайны гаспадар і ўважліва сачыў за парадкам у сваіх уладаннях. Аднойчы ён рашыў праверыць, ці дружна жывуць між сабою лясныя жыхары, ці не крыўдзяць вялікія і дужыя малых і слабых. Паклікаў Зайца, растлумачыў, пра што хоча даведацца, і сказаў:

— Ты бегаеш шпарчэй за ўсіх, таму я даручаю табе гэту работу. Зразумеў заданне?

— Зразумеў, — адказаў Заяц.

— Ну то бяжы і выконвай.

І Заяц з усіх ног кінуўся ў лес.

Першая яму напаткалася Вавёрка. Заяц пахваліўся, што яго паслаў з даручэннем сам Мядзведзь, і спытаў, ці не крыўдзіць хто яе. Вавёрка адказала, што пакрыўдзіць яе ніхто не зможа, каб і хацеў, бо ніводзін звер не пераскоквае з дрэва на дрэва так спрытна, як яна.

Не пачуў Заяц скаргаў і ад іншых звяроў. Так ён дамчаў да Барсуковай нары. Але замест Барсука сустрэў Лісіцу — Барсукову суседку. Яна якраз вылезла са сваёй нары і ліслівым галаскам спытала:

— Што ты тут робіш, мілы Зайчык?

Заяц расказаў ёй пра заданне ваяводы і папрасіў паведаміць, ці не крыўдзіць Барсук меншых звяроў і птушак. Лісіца азірнулася па баках і зашаптала:

— Сама не ведаю, што здарылася з маім суседам. Раней жыў ціха, мірна, а цяпер... Выйдзе раніцай і давай гойсаць па паляне. А потым, пратрэніраваўшыся, ляціць у вёску і хапае там курэй, гусей, качак. — І яна паказала кучу пер'я, што ляжала недалёка ад яе нары. — А самае непрыемнае: усе думаюць, быццам гэта мая работа. А я ж з вясны пачала карміцца адной зелянінай. Праўда, часам схаплю мыш-палёўку, дык жа гэта шкоднік... Так і скажы Мядзведзю. Няхай пакарае злодзея Барсука.

— Абавязкова скажу! — паабяцаў Заяц.

Міхайла Іванавіч, выслухаўшы Зайца, паклікаў да сябе Барсука.

— Ты, Барсук, як паводзіш сябе? — сказаў ён. — Ганьбіш усіх лясных жыхароў.

— А што такое? — не зразумеў Барсук.

— Як што? Бегаеш у вёску, крадзеш там курэй, качак, гусей...

— Гэта няпраўда! — закрычаў Барсук. — Хіба вы не ведаеце, што я ем толькі чарвякоў ды жукоў, а яшчэ ахвотней — грыбы, ягады ды розныя карэньчыкі? — стары Барсук заплакаў ад крыўды. Мядзведзь супакоіў яго. Сказаў, што паклёпніка сурова пакарае.

Назаўтра Міхайла Іванавіч зноў паклікаў да сябе Зайца.

— Навошта ты зняславіў сумленнага Барсука? — пагрозліва спытаў ён. — Навошта назваў яго злодзеем? Ён жа ніколі нічога не краў! Ён жа не есць мяса! Р-ра-зарву цябе!

У Зайца ад страху пачалі дрыжаць вушы.

(Працяг на стар. 10)

Для самых маленькіх

Станіслаў Шушкевіч

У ЛЕСЕ

Як у бубен спрытна дзюбай
Лупіць дзяцел па сасне,
Пошчак-стук саве не любы —
Стогне, вухкае у сне.

Скача бойка ў лесе сойка,
Берасцяначка — туп ды туп,
Буркаваць пачаў і войкаць
На старым суку галуб.

Шустры чыжык паміж шышак
Гляне ўверх, нібы замрэ,
То прытоіцца, ледзь дыша,
То шмыгне у гушчу дрэў.

На палянцы скачуць зайцы,
І вавёрцы не ўсядзець,
Як пачне яна куляцца,
Міла, люба паглядзець.

Як у бубен, спрытна дзюбай
Лупіць дзяцел па сасне,
То ўзмахне віхрастым чубам,
То крылом кару кране.

Данута Бічэль-Загнетава

КОТ-ПІРАТ

Коцік сплёў лазовы кошык,
прыхаваў за пояс ножык
і адправіўся
нібы
ў лес па шчырыя грыбы.

Каля дуба:
— Ой, баліць
і сярэдзінка й жывот!
Лёг.
Надумаўся злавіць
папаўзня манюка-кот.

Папаўзень
лячыў той дуб,
з-пад кары выпуджваў мошак.

Не залез манюку ў кошык,
не папаўся і на зуб.

ПАРАСЯТЫ

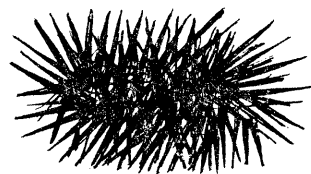
Сушыць сонейка на траўцы
паласатыя матрацы,
Тут матрацы — рох, рох, рох,
пакаціліся ў гарох.

ЛІС

Ярка-рыжы,
ярка-рыжы!
Кураняты — хто куды.
Зловіць — у ланцуг паніжа!
Замяце хвастом сляды.

ВОЖЫК

Гэта ж трэба!
На сцяжынцы —
шпількі вострыя
і шыльцы!

ЯК ЗАЯЦ МЯДЗВЕДЗЮ ПАМАГАЎ

(Працяг са стар. 9)

— Я нічога не выдумляў. Мне Лісіца сказала... Там і пер'е ляжала...

— А-а, Лісіца?.. Цяпер мне ўсё зразумела, — крыху супакоіўся Мядзведзь. — Зараз жа знайдзі Барсука і папрасі ў яго прабачэння. А Лісіцы перадай, каб прыйшла да мяне.

Заяц ад радасці, што застаўся цэлы, кульнуўся і памчаў да пакрыўджанага Барсука. Але яго не было дома. Сарока-белабока, якая заўсёды ўсё ведала, сказала, што Барсук не захацеў больш бачыць паклёпніцу-суседку і перасяліўся ў другі лес. Не знайшоў Заяц і Лісіцы: яна прачула, што ваявода ведае праўду, і таксама паджгала немаведама куды...

І пабег далей бедны Заяц — шукаць Барсука і Лісіцу. Так ён бегае і дагэтуль. І хаты не будуе. І ніякіх запасаў на зіму не робіць. Не мае часу.

Вершы Віктара Шведа

ЛЕБЕДЗЬ, РАК І ШЧУПАК

Настаўнік пытаецца Лёву:
— Скажы, разумееш ты як
Змест байкі Івана Крылова
„Лебедзь, рак і шчупак“?

Скажы, чаму не кранулі
Разам яны з месца воз?
— Павінны, — падказвае Уля, —
Запрэгчы каня да калёс.

ХТО ТУТ ГАСПАДАР?

У пярэдняй аграном, —
Кажа бацьку Ната, —
Гаварыць з гаспадаром
Хоча нашай хаты.

— Калі ласка, не жартуй,
Мілая Наташа.
Агранома накіруй
Да матулі нашай.

ЦІКАВЫ АДКАЗ

Чуе дзядуля галасы
Ад дзетвары праворнае:
— Чаму сівыя валасы,
А барада дык чорная?

Адказ дзядуля дзецям даў:
— Мае вы найсалодшыя,
На год семнаццаць барада
Ад валасоў малодшая.

Вясёлы куточак

— Мама, глянь, той чалавек не мае ні аднаго валаска на галаве!
— Не кажы так гучна, бо ён можа пачуць.
— Хіба ён пра гэта не ведае?

✲

— Як ты мог украсці веласіпед, які быў на могілках?! — пытаецца суддзя ў хлопчыка.
— Я думаў, што гаспадару гэтага веласіпеда ён ужо непатрэбны...

Прыслаў В. Бабей

Беларускія гульні

ПАСАДКА БУЛЬБЫ

Дзеці падзяляюцца на 2-3 каманды па 8-10 чалавек. Строяцца ў калоны на чале з капітанамі, кожны з якіх атрымлівае мяшэчак з бульбай (5 штук). На адлегласці 20-30 крокаў ад калоны чэрціцца 5 кружкоў. Па сігналу капітаны бягуць да кружкоў, садзяць бульбу — кладуць яе ў кружкі і перадаюць пустыя мяшэчкі наступным удзельнікам. Тыя бягуць да кружкоў, збіраюць бульбу, вяртаюцца, перадаюць мяшэчкі наступным і г.д. Выйграе каманда, якая першай закончыць пасадку і збор бульбы.

Правілы гульні: садзіць бульбу трэба ў цэнтр кружка; калі бульба выкаціцца з кружка, ігрок вяртаецца і выконвае заданне спачатку.

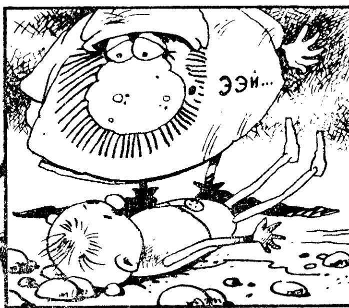
ПРЫГОДЫ БЕЛАВЕЖЫКА:

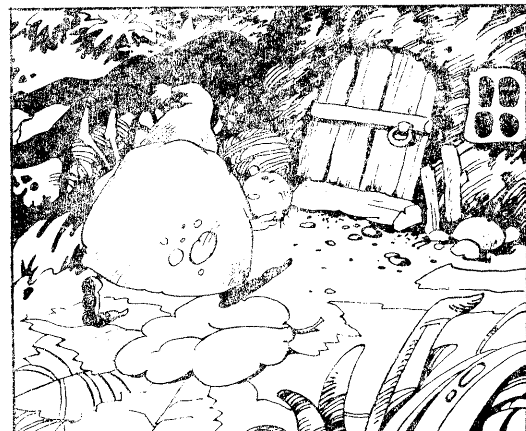

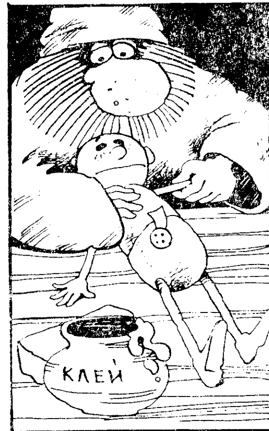

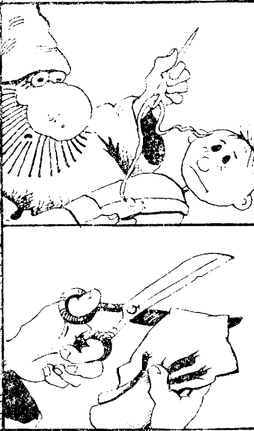

Спецыяльна для „Зоркі“ прыдумаў і намаляваў студэнт III курса Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута ў Мінску Гардзей Шчаглоў.

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok, ul. Suraska 1, „Зорка“.

TV TELEWIZJA WARSZAWA

PIĄTEK, 12.04.1991 r.

PROGRAM I

7.40 „Express gospodarczy”
8.00 „Dzień dobry” — poranny mag. rozmaitości
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Domowe przedszkole”
9.35 „Szkoła dla rodziców”
10.00 „Chłopi” (2) — serial TP
11.55 Aktualności telegazety
12.00 „Było sobie życie” (15) „Trawienie” — film anim,
12.30 Historia
13.00 My, dorośli
13.30 Galerie świata: „Ermitaż” (16)
14.05 Agroszkoła
14.35 Język angielski (28)
15.05 „Kim być?” — pr. dla 15-latków
15.30 Uniwersytet Nauczyc.
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości popołud.
16.10 „Video-Top”
16.20 Dla dzieci: „Cojak”
16.50 „Ciuchcia”
17.05 Język angielski dla dzieci
17.15 Teleexpress
17.35 „Raport”
18.00 „10 minut”
18.10 „Chłopi” (2) — serial TP
19.00 Od „Kapitału” do kapitału
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Miasteczko Twin Peaks” — serial USA
20.55 Weekend w „Jedynce”
21.05 Kinomania
21.35 Gwiazdy włoskiej Riwiery
22.25 Studio Sport
22.55 Wiadomości wieczorne
23.10 „Zerwać różę Boga” — film dok.

PROGRAM II

7.55 Powitanie
8.00 CNN
8.10 „Ulica Sezamkowa”
9.10 „Santa Barbara” — serial USA
10.00 CNN
10.15 Mag. TV śniadaniowej
14.55 Powitanie
15.00 „Ulica Sezamkowa”
16.00 „Szlakiem polskich misjonarzy — Indonezja”
16.30 „Video Junior”
17.00 „Przychodnia wszelkich dolegliwości” — serial austral.
17.50 „Za kierownicą”
18.00—21.30 Program regionalny
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 „Crime story” — serial USA
22.45 Magazyn muzyczny Marka Niedźwieckiego w tym: CNN

SOBOTA 13.04.1991 r.

PROGRAM I

7.00 Magazyn informacyjno-gospodarczy
7.45 „Tydzień na działce”
8.15 „Piłkarska kadra czeka”
8.35 „Ziarno”
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „5—10—15” — pr. dla dzieci i młodzieży oraz film z serii „Było sobie życie”
10.35 Język angielski dla dzieci
10.40 „Na zdrowie”
11.00 „Ten ostatni strzał...” — wojsk. pr. dok.
11.25 Film dokumentalny
11.55 Aktualności telegazety
12.00 „Wędrówki dalekie i bliskie” — „W świecie kryształu” (2)
12.35 „Siódemka” w „1”
13.30 „Żyć” — mag. ekolog.
14.00 Walt Disney przedstawia
15.15 „Wyprawa pod podszewkę Alp” — film dok.
15.50 „Gwiazda nadziei — dzieciom” — koncert na rzecz dzieci niepełnosprawnych i chorych
16.45 „Rock express”
17.15 Teleexpress
17.35 „Tele-audio-video”
18.05 „Tak mówi Londyn” — film dok.
18.50 „Z kamerą wśród zwierząt”
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Zwycięstwo” (1) — film fab. prod. włoskiej
21.40 „Kontra... punkt”
22.20 Wiadomości wieczorne
22.35 Sportowa sobota
23.20 „Wyjęty spod prawa Josey Wales” — western prod. USA

PROGRAM II

7.25 „Kaliber'91”
7.55 Powitanie
8.00 CNN
8.10 „Kapitan Planeta i Planetarianie” (5) — serial anim.
8.35 Mag. TV śniadaniowej
9.15 „Hale i Pace” — pr. rozr. prod. ang.
9.45 Mag. TV śniadaniowej
10.00 CNN
10.15 Mag. TV śniadaniowej
10.40 „Cudowne lata” — serial USA
11.05 „Bariery”
11.25 „Polonia w Szwajcarii (2) — reportaż
11.55 Studio Sport
12.15 Klub „5—10—15”
13.15 „Estramadura — zapomniana puszcza Hiszpanii” (2)
13.50 Przegląd muzyczny
14.20 „Tygiel” — zagraniczny magazyn kultralny
14.50 Program dnia
15.00 „Studio tajemnic”
15.30 „Santa Barbara” — serial USA
17.00 „Wielka gra” — teleturniej
18.00 Program lokalny
18.30 „Hale i Pace”
19.00 „Myślenie magiczne” — film dok.
19.30 „Affabre Concinui” — recital zespołu
20.00 „Klucz do nowej muzyki” — O twórczości Mariana Borkowskiego
20.50 „Minęło pół wieku” — film dok. (o I Zjeździe żołnierzy AK)
21.30 Panorama dnia
21.45 „Słowo na niedzielę”
21.50 „Noble House” (3) — serial USA
23.20 Samuel Beckett — „Ostatnie słowo”
23.40 CNN

NIEDZIELA 14.04.1991 r.

PROGRAM I

7.00 „Witamy o siódmej”
7.30 „Kraj za miastem”
7.55 „Po gospodarsku”
8.10 „Od niedzieli do niedzieli”
8.55 Program dnia
9.00 Teleranek oraz film z serii: „Rojna, córka zbójnika” (6)
10.25 Język angielski dla dzieci
10.30 „Ryzykanci” (3) — serial dok. prod. hiszp.
11.20 „Notowania”
11.45 TV Koncert Życzeń
12.15 „Wojna o pokój” — wojsk. pr. public.
12.40 Teatr Młodego Widza: „Dzień, noc — pora niczyja” (cz. 1)
13.40 Magazyn „Morze”
14.00 „Agromarket”
14.30 Program muzyczny
14.45 „Jak wam się podoba”
15.25 Telewizjer
15.45 W Starym Kinie: „Rena” — film sensac. prod. pol.
17.15 Teleexpress
17.30 TV Teatr Rozmaitości: S. Maugham — „Jej mężowie”
19.00 Wieczorynka
19.30 Wiadomości
20.05 „Jennie” (3) — serial ang.
21.10 „Siedem dni — świat”
21.40 Sportowa niedziela
22.10 „Zmiana” — pr. A. Strzeleckiego w wykonaniu zespołu Teatru „Rampa”
22.45 Wiadomości wieczorne

PROGRAM II

8.15 „Przegląd tygodnia” (dla niesłyszących)
8.50 Film dla niesłyszących: „Jennie” (3)
9.50 Program dnia
10.00 CNN
10.10 „Jutro Poniedziałek”
10.30 Program lokalny
11.00 „Czar starej płyty” (5)
11.20 „Wspólnota w kulturze”
11.50 „Seans filmowy” — pr. Ewy Banaszkiewicz
12.30 „Express Dimanche”
12.45 „Gość „Dwójki”
13.00 Polska Kronika Filmowa
13.10 „100 pytań do...”
13.55 Kino Familijne: „Anna balerina” (6) — serial niem.
14.45 Stanisław Markowski — fotografik
15.00 „Połowy na rzece wspomnień Jerzego Waldorffa” (2) — „Józef Piłsudski i Ignacy Paderewski”
15.45 „Hiszpańska premiera” — wyk. Elżbieta Panko (mezzosopran)
16.05 „Podróże w czasie i przestrzeni” — „Terra X: Wyprawa do Eldorado” (2)
16.55 Program dnia
17.00 Studio Sport
17.30 „Bliżej świata”
18.30 „Za chwilę dalszy ciąg programu”
19.00 „Wydarzenie tygodnia”
19.30 Galeria „2” — Jacek Waltoś
20.00 Koncert pojednania i przyjaźni — Koncert z Synagogi Krakowskiej w rocznice zerwania Gwiazdy Dawida
21.00 Miss Polski'91 — konkurs półfinałowy (cz. 1)
21.30 Panorama dnia
21.45 „Emily” — serial ang.
22.35 Gość „Dwójki”
22.45 Miss Polski'91 (cz. 2)
23.00 CNN

PONIEDZIAŁEK 15.04.1991 r.

PROGRAM I

13.25 Aktualności telegazety
13.30 Spotkania z literaturą
14.05 Agroszkoła
14.35 J. francuski 23)
15.05 Tel. Edukacyjna zaprasza
15.30 Uniwersytet Nauczyc.
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości popołud.
16.10 „Video-Top”
16.20 Dla młodych widzów: „Luz”
17.15 Teleexpress
17.35 Encyklopedia II wojny światowej
18.00 „10 minut”
18.10 „Kupić, nie kupić” — pr. public.
18.30 „Alf” — serial USA
18.55 Pr. publicystyczny
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 Teatr TV na świecie: J. Bridie — „Laurowa Dafne”
21.35 W Sejmie i Senacie
21.55 „Fama Podziemna 82 czyli rzecz o Festiwalu Alternatywnej Młodzieży Akademickiej” — film dok.
22.15 Wiadomości wieczorne
22.30 „Zawsze po 21-ej”
23.25 J. niemiecki (24)

PROGRAM II

15.25 Powitanie
15.30 Konkurs pięciu milionów
16.10 „Z wiatrem i pod wiatr” — magazyn żeglarski
16.30 „Widziane z Gdańska”
16.45 Reportaż
17.30 „Kusza” — serial USA
18.00 Programy lokalne
18.30 Przegląd kronik
19.00 „Ojczyzna — polszczyzna”
19.15 „Dwójka” proponuje
19.30 J. angielski (24)
20.00 „Auto-moto fan klub”
20.30 „Reduta” — film dok.
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 „Alchemik Sendivius” (2) — serial TP
22.40 „Rozmowy o cierpieniu”
22.55 M. Sart kontra Szczerbiński — program studyjno-filmowy
23.30 CNN — Headline News

WTOREK 16.04.1991 r.

PROGRAM I

8.00 „Dzień dobry”
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Domowe przedszkole”
9.35 „To się może przydać” — mag. poradniczy dla pań
10.00 „Skowronki na uwięzi” — film czech.
11.55 Aktualności telegazety
12.00 Wyprawy prof. Ciekawskiego
12.30 W Europie nowożytnej
13.00 Chemia
13.30 Spotkania z literaturą
14.05 Agroszkoła
14.35 „Sezam” — magazyn popularnonaukowy
15.05 „Jedwabny szlak” (22) — serial dok. prod. jap.
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości popołud.
16.10 „Video-Top”
16.20 „Tik-Tak”
16.50 „Przygody Misia Ruxpina” — serial ang.
17.15 Teleexpress
17.35 „Laboratorium”
18.00 „10 minut”
18.10 Studio Sport
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Skowronki na uwięzi” — film fab. prod. czech.
21.40 „Listy o gospodarce”
22.10 Recital na dwa głosy
22.45 Wiadomości wieczorne
23.00 Rozmowy intymne
23.25 J. francuski

PROGRAM II

7.55 Program dnia
8.00 CNN — Headline News
8.10 „Ulica Sezamkowa”
9.10 „Santa Barbara”
10.00 CNN — Headline News
10.15 Mag. TV śniadaniowej
14.55 Program dnia
15.00 „Ulica Sezamkowa”
16.00 „Arie baroku” — pr. muzyczny
16.30 Magazyn ekologiczny
17.00 „Wielkie podróże” (4) — serial amer.-ang.
18.00 Program lokalny
18.30 Modlitwa wieczorna
18.50 „Dziesięć lat wędrowania” — reportaż
19.30 J. angielski (54)
20.00 „Non stop kolor” — magazyn
21.00 Mistrzowie współczesnego kina — Tadeusz Chmielewski
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 „Dom na pustkowiu” — dramat psych, prod. pol.
23.25 CNN — Headline News

ŚRODA, 17.04.1991 r.

PROGRAM I

7.40 „Express gospodarczy”
8.00 „Dzień dobry”
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Domowe przedszkole”
9.35 „Przyjemne z pożytecznym”
10.00 „Dynastia” — serial
11.55 Aktualności telegazety
12.00 „Opowieści księżniczki Lilavati”
12.15 „Przygody kapitana Remo”
12.30 „Terra X: Wyprawa do Eldorado” (2)
13.15 „Świadkowie przeszłości”: „Tęsknota za wysokością” — film dok. prod. czech.
13.30 Spotkania z literaturą
14.05 Agroszkoła
14.35 Ekonomika dla rolnika
14.45 Chemia bez tajemnic
15.05 „Świat roślin — rośliny lecznicze” — film oświatowy
15.30 Uniwersytet Nauczyc.
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości popołud.
16.10 „Video-Top”
16.20 „Jeden rok ... pewnej szkole” — serial czech.
16.50 „Sami o sobie”
17.15 Teleexpress
17.35 „System” — public. międzynarodowa
18.00 „10 minut”
18.10 Klinika Zdrowego Człowieka
18.30 „Karta wschodnia” — film dok.
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
19.55 Studio Sport — mecz piłki nożnej: Polska — Turcja, w przerwie meczu o 20.45 Rozmowa z rzecznikiem praw obywatelskich — prof. Ewą Łętowską
21.10 Mecz piłki nożnej: Polska — Turcja
21.50 „Dynastia” (79)
22.40 Wiadomości wieczorne
22.55 „Petenci”
23.30 J. angielski (24)

PROGRAM II

7.55 Powitanie
8.00 CNN — Headline News
8.10 „Ulica Sezamkowa”
9.10 „Czterdziestolatek”
10.00 CNN — Headline News
10.15 Mag. TV śniadaniowej
14.55 Program dnia
15.00 „Ulica Sezamkowa”
16.00 „Dookoła świata”
16.30 „Przeboje na smyczki” — przedstawia Roman Lasocki
17.00 „Zmiennicy” (7) — serial TP
18.00 Program lokalny
18.30 „M.A.S.H.” — serial
19.00 „Rebusy” — teleturniej
19.30 J. francuski (20)
20.00 „Dwaj w jednym domu” — dramat obycz. prod. czech.
21.30 Panorama dnia
21.45 „Telewizja nocą”
22.30 Sport
22.40 „W labiryncie” — serial TP
23.10 CNN — Headline News

CZWARTEK, 18.04.1991 r.

PROGRAM I

8.00 „Dzień dobry”
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Domowe przedszkole”
9.35 „100 lat” — mag. ubezpieczeń społecznych
9.45 „Heroina” (1) — serial ang.
11.55 Aktualności telegazety
12.00 „O naturze rzeczy” (11) „Pomorski kolos” — serial
12.30 „Z naszych dziejów”
13.00 Fizyka
13.30 Cisza i dźwięk (6)
14.05 Agroszkoła
14.35 Ziemia — nasza planeta
15.00 M.E.N. informuje
15.05 „Duch romantyzmu” (9) — serial dok.
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości popołud.
16.10 „Video-Top”
16.20 „Kwant” oraz film z serii: „O naturze rzeczy”
17.15 Teleexpress
17.30 „Prawo prawa, czyli prawo na ulicy”
17.45 „Podróże na kresy”: „Żydzi z Drohobycza”
18.10 „Ginące zawody”: „Ludwisarstwo” — film dok.
18.45 Magazyn Katolicki
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Heroina” (1) — serial ang.
21.00 „Pegaz”
21.30 „Wszyscy na jednego” — pr. public.
22.30 Wiadomości wieczorne
22.45 Film dokumentalny
23.35 J. angielski (54)

PROGRAM II

7.55 Powitanie
8.00 CNN — Headline News
8.10 „Ulica Sezamkowa”
9.10 „W labiryncie” — serial
9.40 Mag. TV śniadaniowej
10.00 CNN — Headline News
10.15 Mag. TV śniadaniowej
14.55 Program dnia
15.00 „Ulica Sezamkowa”
16.00 Magazyn krajów nadbałtyckich
17.00 Wspomnienia o Jonaszu Kofcie
18.00 Program lokalny
18.30 „Cudowne lata”
19.00 Magazyn „102”
19.30 J. niemiecki (24)
20.00 Studio Sport — mecz koszykówki mężczyzn „Kadra — Liga” (Poznań)
21.00 Ekspres reporterów
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 Perły z lamusa: „Bicz z piasku” — film USA
23.20 CNN — Headline News

Апошні пленум Яна Максімюка ● Мары мастачкі з Бярозаўкі ● Што і чаму ў БДА? ● Тэлефаксам з Мінска ● С. Адамовіч і У. Гайдук — два паэты аднае бацькаўшчыны ● Міфы аб уніцтве ● Белавежскія школьнікі хочуць гімнастычную залу ● Працяг прыгодаў Белавежыка.

ПАРОДЫІ

АДУМАЙСЯ, МАРЫЯ!

Я стары, Марыя,
Мне даўно за трыццаць.
Хай табе, дзяўчыне,
Маладзы прысніцца.

Леў Мароз

Сніць мяне Марыя
Светлымі вачамі.
Не к дабру: стары я
І пішу начамі.

Кінь дурыць, дзяўчына,
Сні каго другога —
Пётру ці Яўхіма —
Не мяне старога.

Ёсць жа маладыя
І не пішуць вершы.
Пакахай, Марыя,
Ты таго, хто лепшы.

Я ж не сплю да рання,
Штосьці выдумляю.
Тут не да кахання —
З сшыткам засынаю.

Ты мяне разбудзіш,
Скажаш: „Спаць кладзіся...“
„Спаць, — скажу, — не буду.
Жонка, адчапіся!“

Будуць у падушку
Ліцца слёзы злыя.
Дай табе на вушка
Штось шапну, Марыя:

— У мае пенаты
Не падумай лезці,
Бо не будзеш знаць ты,
Што такое дзеці.

Янусь Малец

НІЎКА

Мал. Адама Сяменчыка.

Анекдоты ад чытачоў

У Палітбюро перапалох. Здарылася незвычайнае. Брэжнеў адмовіўся ад ордэна. Склікалі спецыяльны пленум. На трыбуну выходзіць сам Леанід Ільіч і, гледзячы на Суслава, неахвотна выдаўлівае з сябе:

— Таварышы! Вы ведаеце, як я адношуся да ўзнагародаў. Але на гэты раз, параіўшыся, вырашыў усё ж такі адмовіцца ад прысвоенага мне ордэна адной афрыканскай дружалюбнай краіны... Кхэ-кхэ-кхэ! — Ордэна „Залатога кальца ў нос“.

* ✲ *

Дыктар у тэлебачанні:

— Па першай харчавой праграме вы ўбачыце бутэрброд з чырвонай ікрой. Уладальнікі чорна-белых тэлевізараў убачаць бутэрброд з чорнай ікрою!

* ✲ *

Якая найвясёлая краіна ў свеце? — СССР. Бульбу даюць — радуемся, крупы — радуемся, хлеб — таксама. Усяму радуемся.

А якая найбагацейшая ў свеце краіна? — СССР! Чаго толькі ў нас няма! Мяса няма, цукру няма, хлеба няма...

* ✲ *

Дзеянне адбываецца на Чукотцы. Кожны вечар на бераг мора выходзіць чукча і крычыць у бок Амерыкі:

— Жабракі!

— Чаму ж жабракі, калі не горш за нас жывуць? — пытаюцца ў яго.

— Аляску купілі, а на Чукотку грошай не хапіла.

* ✲ *

Зіма 1991 года. Сустракае воўк у лесе зайца і кажа:

— Заяц, я цябе з'ем!

Заяц:

— А ў цябе талон на мяса ёсць?

* ✲ *

Пытанне: Што будзе пасля выканання харчовай праграмы?

Адказ: Перапіс застаўшагася насельніцтва.

* ✲ *

На XXIV з'ездзе КПСС Брэжнеў атрымоўвае запіску: „Леанід Ільіч, чаму ў краіне не хапае мяса?“

Брэжнеў адказвае:

— Таварышы! Мы ідзём да камунізма сямімільнымі крокамі. Скаціна за намі не паспявае!

* ✲ *

Ідзе першы з'езд народных дэпутатаў СССР. Раптам убягае мужчына з аўтаматам у руках:

— Хто тут Барыс Ельцын?

Зала дружна паказвае ў бок Ельцына. Мужчына здымае засцерагальнік:

— Бора, прыгніся!

Анекдоты даслаў В. С. Бабей з Мінска

Хамутоўскія навіны

АД ПЕРАМЕНЫ КРЭСЛАЎ...

Напярэдадні Вялікадня ў пасёлішчы адбыліся дзве важныя падзеі, якія ўскалыхнулі хамутоўскай грамадскасцю: адначасна згарэла лазня і памёр дырэктар мясцовай філармоніі. Такім чынам дырэктар лазні застаўся без пасады, а філармонія — без дырэктара.

Гэта і стала асноўнай палітычнай падзеяй суверэннага Хамутоўска. Нядаўна прынята эпахальнае рашэнне: паколькі дырэктар лазні ўваходзіў у наменклатуру, аднагалосна прызначылі яго дырэктарам філармоніі, разважыўшы, што ад перамены службовага крэсла якасць работы не мяняецца.

МЯНЯЦЬ АПАРАТ

Аднойчы хамутоўскія кіраўнікі наведалі вёску, якая знаходзілася ў межах іх суверэнітэту. Іх, вядома, абступіў вясковы люд.

— А як у вас наконт перабудовы? — пацікавіўся старэйшы з хамутоўцаў.

— Начальства ўсё перабудавалася, — за ўсіх адказаў жвавы дзядок.

— А вы?

— А нам будаўнічых матэрыялаў не хапіла.

— Гм... — шматзначна заўважыў госць і ўжо да суправаджаючых:

— Трэба мяняць апарат.

— Ага, ага, даражэнькія, трэба мяняць апарат, — з гатоўнасцю пагадзіўся ўсё той жа дзядок. — А то тыдзень гоніш, а начальства пад'едзе і за вечар усё вып'е.

НЯМА ПАТРОНАЎ

Хамутовец зайшоў у магазін, каб атаварыць талоны. Але як ні ўглядваўся, патрэбных прадуктаў не знаходзіў — паліцы былі пустыя. Абураны, ён пачаў мітынгаваць:

— І гэтага ў вас няма, і таго няма, і вунь таго таксама няма... Дык дзе ж улада! Мо яе таксама няма?

Тут падыйшоў да яго чалавек у цывільным, адвёў убок і стальным голасам сказаў:

— У трыццатыя вас бы за гэта расстралялі. Так што супакойцеся, ідзіце дамоў і падумайце.

Вярнуўшыся дамоў з пустой авоськай, хамутовец у роспачы сказаў жонцы:

— Ведаеш, у іх і патронаў няма.

(„Вожык“)

— *Ці галодную дыету, якую вы мне прыпісалі, я павінна была прымяняць таксама ў час яды?*

Ніва

Białoruski Tygodnik Społeczno-Kulturalny sponsorowany przez Ministerstwo Kultury i Sztuki.

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства.

Рэдагуе калектыў: Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Аляксандр Максімюк, Ян Максімюк, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Марыя Федарук (машыністка), Ада Чачуга (адказны сакратар).

„Niwa"
ul. Suraska 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 232-41, 210-33.

Wydawca: Białoruskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne 15-062 Białystok, ul. Warszawska 11.

Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku.

Warunki prenumeraty

1. Prenumeratę pocztową (z dostawą do domu) zamawiać mogą mieszkańcy wsi, osad oraz miasteczek, w których nie ma Oddziałów RSW, a także osoby niepełnosprawne, bez względu na miejsce zamieszkania.
2. Wpłaty na tę prenumeratę przyjmują urzędy pocztowe oraz doręczyciele.
3. Podstawowym okresem przyjmowania prenumeraty pocztowej jest kwartał.
4. Termin wpłat na prenumeratę pocztową na III kwartał 1991 r. upływa 20 maja 1991 r. włącznie.
5. Cena prenumeraty na III kwartał wynosi 13.000 zł + 6.500 zł za doręczenie. Od lipca 1 egz. kosztować będzie 1.000 zł.
6. Cena prenumeraty z wysyłką za granicę jest większa o 100% i przyjmowana jest tylko na okresy kwartalne. Wpłaty przyjmuje Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw Warszawa ul. Towarowa 28. Nr konta: PBK XIII Oddział Warszawa 370044-1195-139-11.

II. Prenumerata własna — prowadzona przez wydawcę.

Cena 1 egz. wraz z wysyłką wynosi 1800 zł.

Cena prenumeraty miesięcznej:
— kwiecień — 7.200 zł.
— maj — 7.200 zł.

Cena prenumeraty kwartalnej wynosi 23.400 zł.
Wpłaty przyjmuje Zarząd Główny BTSK, Białystok, ul. Warszawska 11. Nr konta NBP O/O Białystok 5021-3203-132.

III. Кошт падпіскі ў БССР:
— месячная — 2 руб.
— квартальная — 6 руб.
— паўгадавая — 12 руб.
— гадавая — 24 руб.

Zam. 405/91